

เหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง
ของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด

INCENTIVES TO JOIN POTATO EXTENSION PROJECT
OF CHIANG MAI POTATO GROWER
COOPERATIVE MEMBERS

ทวีศักดิ์ อินตะรักษา

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร
สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2551

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ
สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

ชื่อเรื่อง

เหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง
ของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด

INCENTIVES TO JOIN POTATO EXTENSION PROJECT
OF CHIANG MAI POTATO GROWER
COOPERATIVE MEMBERS

โดย
ทวีศักดิ์ อินตะรักษา

พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญสม วราเอกศิริ)
วันที่ ๒๐ เดือน ม.ค. พ.ศ. ๒๕๖๑

กรรมการที่ปรึกษา

.....
(อาจารย์ ดร.วิรัชศักดิ์ ปรกติ)
วันที่ ๒๐ เดือน ม.ค. พ.ศ. ๒๕๖๑

กรรมการที่ปรึกษา

.....
(อาจารย์กิตติพงษ์ โตธิรกุล)
วันที่ ๒๐ เดือน ม.ค. พ.ศ. ๒๕๖๑

ประธานกรรมการประจำหลักสูตร

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญสม วราเอกศิริ)
วันที่ ๒๐ เดือน ม.ค. พ.ศ. ๒๕๖๑

สำนักงานบัณฑิตศึกษารับรองแล้ว

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช)
ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
วันที่ ๒๑ เดือน พ.ค. พ.ศ. ๒๕๖๑

ชื่อเรื่อง	เหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด
ชื่อผู้เขียน	นายทวีศักดิ์ อินตะรักษา
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.บุญสม วราเอกศิริ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง เหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัดมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะส่วนบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม และเพื่อศึกษาเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 354 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ในการรวบรวมข้อมูล และนำมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย

ผลการศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ยประมาณ 48 ปี เกือบสามในสี่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาภาคบังคับ มีสมาชิกภายในครอบครัวเฉลี่ยประมาณ 4 คน ปลูกมันฝรั่งพื้นที่เฉลี่ย 3.84 ไร่ ถือครองที่ดินเป็นของตนเอง โดยถือครองเฉลี่ยประมาณ 4 ไร่ มีประสบการณ์ในการปลูกมันฝรั่งเฉลี่ยประมาณ 16 ปี ประสบการณ์ในการเข้าร่วมโครงการปลูกมันฝรั่งเฉลี่ยประมาณ 12 ปี มีแรงงานที่ใช้ในการปลูกมันฝรั่งเฉลี่ยประมาณ 7 คน มีรายได้จากการปลูกมันฝรั่งเฉลี่ย 106,870.30 บาทต่อปี และมีรายได้จากการปลูกพืชอื่นๆ หรือเลี้ยงสัตว์ เฉลี่ย 32,639.06 บาทต่อปี เปิดรับแหล่งการเรียนรู้ข่าวสารการปลูกมันฝรั่งจากเอกสารเผยแพร่ทางการเกษตร เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร และเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มากกว่าครึ่งหนึ่งเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการอย่างน้อย 1 ครั้งต่อฤดูกาล และมีจำนวนครั้งที่เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่งเฉลี่ย 1.30 ครั้งต่อปี

ผลการศึกษาผลการศึกษาเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีเหตุจูงใจโดยรวมในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมในระดับมาก โดยผู้ให้ข้อมูลมีเหตุจูงใจด้านเศรษฐกิจ ในระดับมากในประเด็น 1) สามารถลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันผวนของราคามันฝรั่ง 2) สามารถจำหน่ายมันฝรั่งได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น 3) ได้รับหัวพันธุ์มันฝรั่งที่ดีมีคุณภาพ 4) ได้รับการสนับสนุนปัจจัยในการผลิตด้าน

ต่าง ๆ จากสหกรณ์ เช่น หัวพันธุ์ ปุ๋ย และสารเคมี เป็นต้น และ 5) ได้รับสิทธิพิเศษจากการเข้าร่วมโครงการ เช่น การฝึกอบรม การไปดูงานต่างถิ่น 6) สามารถผลิตมันฝรั่งได้ตรงตามความต้องการของตลาด 7) มีโอกาสในการปรับปรุงฐานะของครอบครัวให้ดีขึ้นกว่าเดิม 8) มีสัญญาที่รับซื้อที่แน่นอน และ 9) ทำให้สามารถขายมันฝรั่งได้ในราคาสูงกว่าเดิม และ 10) มีระบบการชำระเงินที่แน่นอน ตรงเวลา มีเหตุจูงใจด้านสังคมในระดับมากในประเด็น 1) เพื่อได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนเกษตรกรในการฝึกอบรมเพื่อเน้นหนักเรื่องการปลูกมันฝรั่ง 2) เพื่อได้รับการยอมรับจากเพื่อนเกษตรกรให้เป็นผู้ติดต่อประสานงานระหว่างสมาชิกกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 3) การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติดูแลรักษา การป้องกันและกำจัดโรคและแมลงมันฝรั่ง 4) การได้รับยกย่องให้เป็นเกษตรกรผู้ปลูกที่ได้ผลผลิตสูงและดีเด่น 5) การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรับปรุงวิธีการคัดเกรดผลผลิตได้ตรงกับความต้องการของโรงงาน 6) การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการวางแผนในการผลิตมันฝรั่ง 7) การได้พบปะสังสรรค์ได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนเกษตรกร 8) การได้พบปะพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่ของบริษัทเอกชน 9) การได้พบปะสังสรรค์ได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนเกษตรกรตลอดจนปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ เกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่ง 10) การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรับปรุงวิธีการปลูกให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น

Title	Incentives to Join Potato Extension Project of Chiang mai Potato Grower Cooperative Members
Author	Mr. Taweesak Intaruksa
Degree of	Master of Science in Agricultural Extension
Advisory Committee Chairperson	Associate Professor Dr. Boonsom Waraegsiri

ABSTRACT

The objectives of this study were to find out 1) personal and socio-economic characteristics 2) the incentives to join Potato Extension Project of Chiangmai Potato Grower Cooperative Members. Data were collected by using interviewing from 354 samples of the Chiangmai Potato Growers Cooperative Members and analyzed by the research statistical package.

The findings showed that the respondents of personal and socio-economic characteristics were male, 48 years old on average, finished compulsory education, had average family members of four peoples, had potato fielding areas on average 3.84 rais, had experienced in potatoes planting on average 12 years, had labours for potatoes planting on average seven peoples, had potato income on average of 106,870.30 baht per year, had other planting or animal breeding income on average 32,639.06 baht per year. They had access to information about potato planting through their agricultural published materials. They were cooperative members and customers of Bank for Agriculture and Cooperatives. More than one-half had ever contacted with authority of this project at the minimum one time a year and had taken training in potato planting on average 1.30 time per year.

The study found that the respondents had incentives to join Potato Extension Project in case of economy and social aspects in high level. The respondents had high level of incentives in case of economic aspects on 1) ability to reduce risk about fluctuation of potato price 2) making it easily to sell potato produce and 3) getting potatoes which had good breed and quality for planting 4) getting support on production factors from cooperatives 5) getting privilege from participating in potato extension projects 6) the production capacity meeting marketing needs 7) the opportunity to improve their family's economic status 8) assurance of price and purchase of the produce 9) selling potatoes at higher prices and 10) assurance of payment.

They had high level incentives in case of social aspects on 1) getting selected to be a representative to stress about potato planting 2) gaining acceptance from other farmers to be a coordinator between the Cooperative members and agricultural extension authority 3) receiving training about caring of potatoes and diseases and pests control 4) being honored as an outstanding high yield potato grower 5) receiving training about product grading improvement to meet factory requirements 6) receiving training about planning of potato growing 7) sharing knowledge and experience among Cooperative members 8) contacting with agricultural extension officers and company staff 9) sharing and learning about opportunity and threat of potato growing among growers and 10) receiving training about potato growing methods for higher yields.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องด้วยได้รับความกรุณาจากประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.บุญสม วราเอกศิริ พร้อมด้วยอาจารย์ ดร.วีรศักดิ์ ปรกติ อาจารย์กิตติพงษ์ โตธิรกุล และคณาจารย์ผู้ให้ความรู้ทุกวิชา รวมถึงบุคลากรของภาควิชาส่งเสริมการเกษตรทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ ดูแล และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ให้ความกระจ่างยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ที่ให้ความช่วยเหลือในการรวบรวมข้อมูลและการประสานงานกับเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่ และขอขอบคุณเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลในแบบสอบถามเพื่อการวิจัยทุกท่าน รวมทั้งเพื่อนบัณฑิตทุกท่านที่ให้ความเอื้อเฟื้อซึ่งมิได้กล่าวนามมา ณ ที่นี้

ขอโน้มระลึกถึงพระคุณของบิดา มารดา และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่คอยให้กำลังใจ สนับสนุนให้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจนสำเร็จตามความมุ่งหวัง

ทวีศักดิ์ อินตะรักษา

พฤษภาคม 2551

สารบัญ

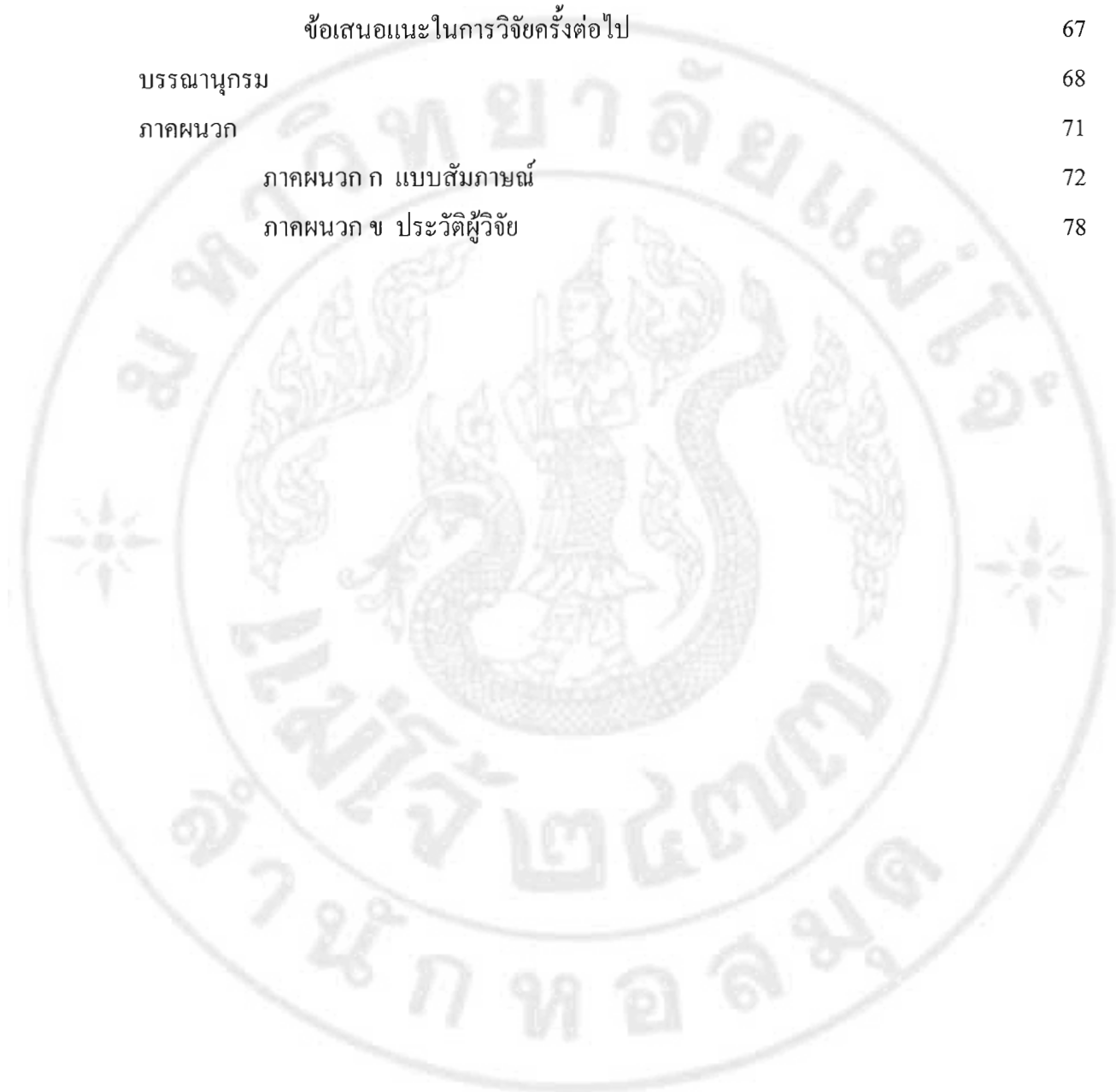
	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(11)
สารบัญภาพ	(13)
บทที่ 1 บทนำ	1
ปัญหาของการวิจัย	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง	7
สถานการณ์การปลูกมันฝรั่งในประเทศไทย	7
การผลิต	7
การตลาด	9
สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด	11
การจัดตั้งและการดำเนินงาน	11
โครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง	13
แรงจูงใจ ความต้องการ ความคาดหวัง และการเสริมแรง	15
ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ	15
องค์ประกอบของแรงจูงใจ	18
ประเภทของแรงจูงใจ	19
ชนิดของแรงจูงใจ	20
ทฤษฎีลำดับขั้นแห่งความต้องการ	23
ทฤษฎีความคาดหวัง	24
ทฤษฎีการเสริมแรง	25

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
ภาคสรุป	27
กรอบแนวความคิดในการวิจัย	29
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	30
สถานที่ดำเนินการวิจัย	30
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	30
เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล	32
การทดสอบเครื่องมือ	32
การรวบรวมข้อมูล	33
การวิเคราะห์ข้อมูล	34
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	35
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	36
ลักษณะส่วนบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์	37
ลักษณะส่วนบุคคล	37
ลักษณะเศรษฐกิจและสังคม	40
เหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิก	
สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด	51
ด้านเศรษฐกิจ	52
ด้านสังคม	55
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	61
สรุปผลการวิจัย	61
ผลการศึกษาลักษณะส่วนบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิก	
สหกรณ์	61
ผลการศึกษาเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิก	
สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด	62
อภิปรายผลการวิจัย	63
ข้อเสนอแนะ	65

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	65
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	67
บรรณานุกรม	68
ภาคผนวก	71
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	72
ภาคผนวก ข ประวัติผู้วิจัย	78

สารบัญตาราง

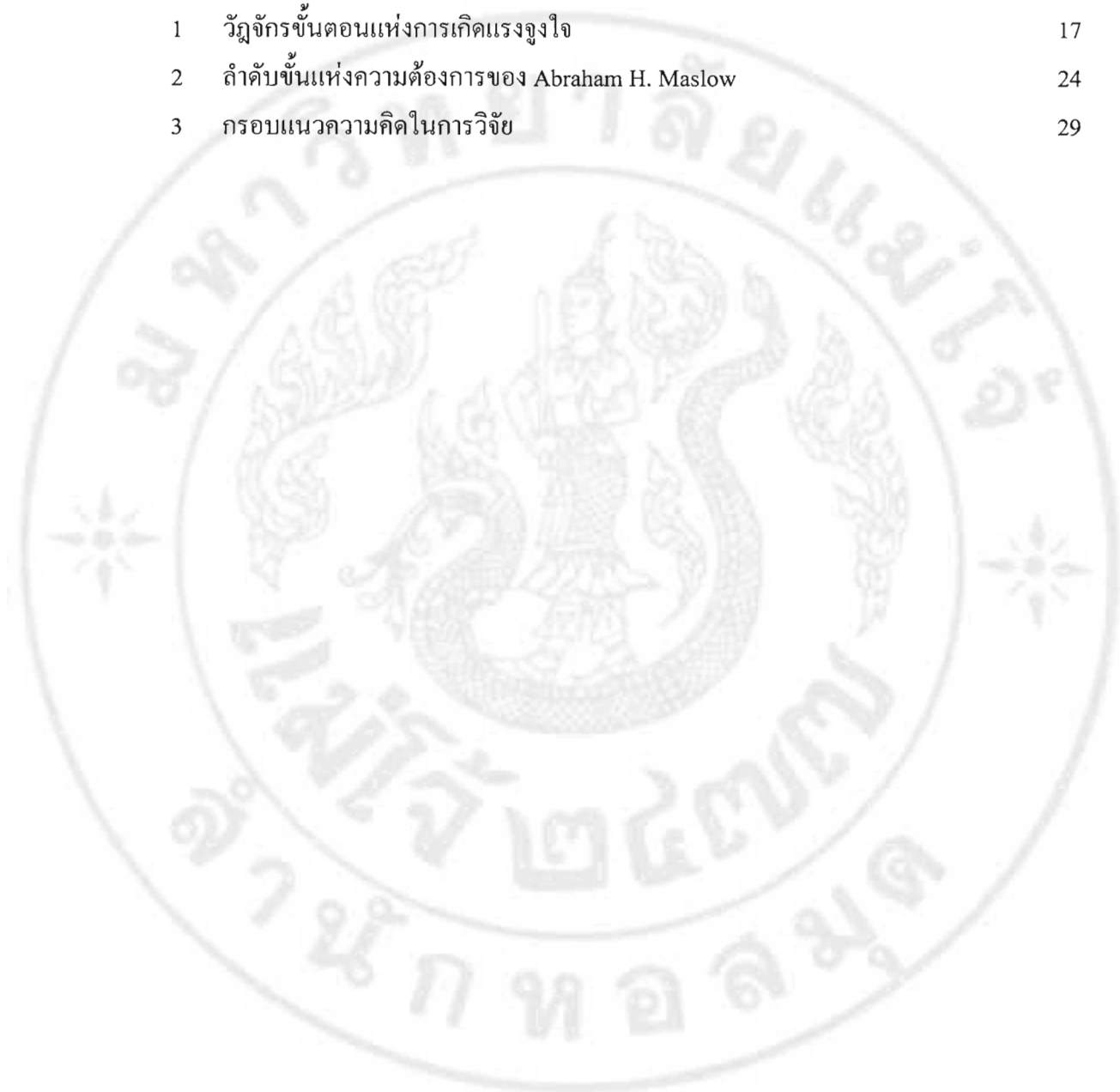
ตารางที่	หน้า
1 เนื้อที่ปลูก ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของการผลิตมันฝรั่ง ปี 2547-2549	8
2 ปริมาณการนำเข้า ส่งออก มันฝรั่งและผลิตภัณฑ์	9
3 โคเวต้าการนำเข้าหัวพันธุ์มันฝรั่ง	10
4 การดำเนินงานในปีการเงิน 2548 ของสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด	12
5 จำนวนประชากรของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัดที่เข้าร่วม โครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง	31
6 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามเพศ	37
7 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามอายุ	38
8 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามระดับการศึกษา	39
9 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว	40
10 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามขนาดของพื้นที่ในการปลูกมันฝรั่ง	40
11 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามลักษณะการถือครองที่ดิน	41
12 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามจำนวนพื้นที่ถือครอง	42
13 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามประสบการณ์ในการปลูกมันฝรั่ง	43
14 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามประสบการณ์ในการเข้าร่วม โครงการปลูกมันฝรั่ง	44
15 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามจำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกมันฝรั่ง	45
16 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามรายได้จากการปลูกมันฝรั่ง	46
17 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามรายได้จากการปลูกพืชอื่น ๆ หรือเลี้ยงสัตว์	47
18 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามการเปิดรับแหล่งการเรียนรู้ข่าวสาร การปลูกมันฝรั่ง	48
19 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามการเป็นสมาชิกของสถาบันเกษตรกรอื่น	48
20 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ โครงการเกี่ยวกับการวางแผนการผลิตและการจำหน่ายผลผลิต	49
21 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่ง	50

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
22 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเกษตรด้านอื่น ๆ	51
23 ระดับเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง	51
24 จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ระดับเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริม การปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัดด้านเศรษฐกิจ	53
25 จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ระดับเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริม การปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัดด้านสังคม	57

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	วัฏจักรขั้นตอนแห่งการเกิดแรงจูงใจ	17
2	ลำดับขั้นแห่งความต้องการของ Abraham H. Maslow	24
3	กรอบแนวความคิดในการวิจัย	29

บทที่ 1

บทนำ

(INTRODUCTION)

มันฝรั่งเป็นพืชอาหารหลักที่สำคัญของประชากรในทวีปยุโรป อเมริกาเหนือและใต้ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ตลอดจนในปัจจุบันได้กลายเป็นอาหารเสริม และอาหารหลักของประชากรในทวีปเอเชียหลายประเทศ สำหรับประเทศไทยแม้ไม่ใช่จะเป็นอาหารหลักเหมือนข้าวที่คนไทยบริโภคกันอยู่ทุกวัน แต่ในปัจจุบันรสนิยมหรือลักษณะนิสัยการบริโภคของคนไทย โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ในตัวเมืองได้เปลี่ยนแปลงไป ความนิยมบริโภคแบบตะวันตกได้เพิ่มขึ้น ทั้งอาหารประเภทเร่งด่วนและอาหารขบเคี้ยว ทำให้มันฝรั่งซึ่งเป็นอาหารของชาวยุโรปและอเมริกาได้ได้เข้ามามีบทบาทในการบริโภคของคนไทยมากขึ้น จะเห็นได้จากการขยายตัวของอุตสาหกรรมแปรรูปมันฝรั่ง ทั้งมันฝรั่งทอดกรอบแบบแผ่น และมันฝรั่งทอดแบบแท่ง โดยความต้องการมันฝรั่งเพื่อการส่งเข้าโรงงานแปรรูปเฉพาะมันฝรั่งทอดแบบแผ่นอย่างเดียว มีปริมาณความต้องการมากถึง 124,000 ตัน/ปี (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2540: 25)

สำหรับการปลูกมันฝรั่งในประเทศไทย ก็ได้มีการนำมันฝรั่งมาปลูกเป็นระยะเวลานานแล้ว เริ่มจากชาวจีนอพยพจากมณฑลยูนนานประเทศจีนมาอาศัยอยู่ในบริเวณภูเขาทางภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งเรียกมันฝรั่งว่า “อาลู” ซึ่งไปทราบแหล่งที่มา และมีผู้ให้ความคิดเห็นว่าจะน่าจะเป็นพันธุ์ที่มาจากประเทศพม่าในสมัยที่อยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ โดยชาวเขาที่หนีภัยทางการเมืองจากพม่ามาอยู่ตามดอยต่าง ๆ ในภาคเหนือของประเทศไทยได้นำมันฝรั่งมาปลูกด้วย (บัณฑิต วาฤทธิ์, 2540: 3)

มันฝรั่งจัดเป็นพืชเศรษฐกิจ ที่สำคัญในภาคเหนือ ให้ผลตอบแทนสูงเมื่อเปรียบเทียบกับพืชอื่น ๆ หลายชนิด โดยจะมีกำไรอยู่ระหว่าง 6,000 - 9,000 บาทต่อไร่ แหล่งปลูกที่สำคัญอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่และตาก ซึ่งมีผลผลิตรวมกันประมาณร้อยละ 90 ของผลผลิตทั้งหมดนอกจากนี้ ยังมีการผลิตมันฝรั่งในจังหวัดลำพูน เชียงราย สกลนคร และ เลย การปลูกมันฝรั่งในประเทศไทยมี 2 ประเภท คือ มันฝรั่งสำหรับบริโภค และมันฝรั่งแปรรูปส่งโรงงาน พื้นที่ปลูกรวมทั้งประเทศในปี 2547 ประมาณ 43,890 ไร่ และในจำนวน ร้อยละ 90 เป็นการผลิตมันฝรั่งเพื่อเป็นวัตถุดิบสำหรับแปรรูปส่งโรงงาน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2548: 12)

ในอดีตทางภาคเหนือตอนบนมีการใช้พื้นที่ในการปลูกกระเทียมและหอมหัวใหญ่ และเกษตรกรปลูกกระเทียมและหอมใหญ่มักประสบปัญหาเรื่องราคาผลผลิตตกต่ำอยู่เป็นประจำ เนื่องจากผลผลิตมีปริมาณมากเกินความต้องการของตลาด ทำให้รัฐบาลต้องใช้เงินหลายร้อยล้าน

บาทในการแก้ไขปัญหาหาลาดกต่ำ รัฐบาลโดยกรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดให้มีการลดพื้นที่ปลูกพืชดังกล่าว โดยขอความร่วมมือจากเกษตรกรให้หาพืชอื่น ๆ ที่มีศักยภาพทั้งด้านการผลิตและด้านการตลาดปลูกทดแทน เกษตรกรจึงนำมันฝรั่งมาปลูกทดแทน เนื่องจากมันฝรั่งเป็นพืชที่มีอุตสาหกรรมรองรับ และสามารถทำรายได้ที่แน่นอนให้กับเกษตรกรผู้ปลูก รวมทั้งใช้ระยะเวลาสั้นในการปลูก ก็สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตขายได้ มันฝรั่งจึงเป็นพืชหนึ่งที่น่าสนใจสำหรับเกษตรกรที่ต้องการหาพืชอื่นมาปลูกทดแทนพืชที่มีปัญหาทั้งด้านการผลิตและด้านการตลาด

ปัญหาของการวิจัย (Statement of the Problem)

มันฝรั่งจัดเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เหมาะสม ทำให้การผลิตมันฝรั่งของจังหวัดเชียงใหม่ในกรอบครัวเรือนเกษตรกรที่มีความชำนาญสามารถผลิตได้ถึง 3,200 กิโลกรัม/ไร่ มีผลผลิตรวมประมาณ 34,000 ตัน โดยพื้นที่ปลูกมันฝรั่งของจังหวัดเชียงใหม่ แบ่งได้เป็น 2 เขต คือ การปลูกบนพื้นที่สูง เกษตรกรนิยมปลูกในช่วงฤดูฝน ช่วงเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม และการปลูกในพื้นที่ราบจะปลูกในช่วงฤดูหนาวระหว่างเดือนตุลาคม-มีนาคม โดยพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่จะอยู่ในอำเภอสันทราย พร้าว แม่แตง และไชยปราการ

ในอดีตมีผู้นำเข้านมันฝรั่งมาจากต่างประเทศอย่างไม่จำกัด จึงทำให้ผลผลิตมันฝรั่งมีมากเกินไปเกินความต้องการของตลาด ส่งผลให้ราคามันฝรั่งตกต่ำจนเกษตรกรขาดทุน กระทรวงพาณิชย์จึงได้ประกาศเรื่องกำหนดการจัดระเบียบการนำเข้านมันฝรั่งเข้ามาในราชอาณาจักรฉบับที่ 5 และฉบับที่ 7 พ.ศ. 2524 ลงวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2524 ให้มีการควบคุมการนำเข้านมันฝรั่ง โดยอนุญาตให้นำเข้าเฉพาะมันฝรั่งที่ใช้เป็นพันธุ์เท่านั้น และกำหนดให้องค์การคลังสินค้า (อ.ค.ส.) เป็นผู้นำเข้าเพียงผู้เดียว และจากข้อกำหนดดังกล่าวทำให้มันฝรั่งเป็นพืชควบคุมตามกฎหมาย การสั่งหัวพันธุ์จากต่างประเทศเข้ามาปลูกจะต้องขออนุญาตจากทางราชการ และทางราชการจะเป็นผู้นำเข้าตามจำนวนที่ได้รับโควตา อีกประการหนึ่งหัวพันธุ์มันฝรั่งมีราคาสูง ผลผลิตและภาวะตลาดในอดีตไม่แน่นอน ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งในจังหวัดเชียงใหม่ในพื้นที่ 4 อำเภอ จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ เริ่มแรกมีจำนวนสมาชิกประมาณ 60 คน (ปี 2524) และมีตัวแทนเกษตรกรทุกอำเภอเข้าเป็นกรรมการ ภายใต้การดูแลของสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ แต่เนื่องจากการสั่งหัวพันธุ์มันฝรั่งจากต่างประเทศเข้ามาปลูกจะต้องมีองค์กรที่มีกฎหมายรองรับ และต้องขออนุญาต

ทางราชการ ทำให้องค์กรคลังสินค้าไม่สามารถจัดสรรโควตาหัวพันธุ์ให้ได้ ประกอบกับกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่จดทะเบียนเป็นสมาชิกเพียง 60 คน แต่มีความต้องการหัวพันธุ์มันฝรั่งจำนวนมาก ต่อมากลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่จึงได้รวบรวมสมาชิกเพิ่มเป็นจำนวน 328 คน เข้าขอจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด และได้รับการรับรองเป็นสหกรณ์ถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2530 หลังจากนั้นได้ดำเนินการออกไปรับสมาชิกที่ยังไม่เข้าชื่อกับสหกรณ์ที่เหลือในอำเภอต่าง ๆ โดยได้รับความร่วมมือจากนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ (มหาวิทยาลัยแม่โจ้ในปัจจุบัน) เป็นผู้ออกดำเนินการให้จนถึงปัจจุบัน โดยในปัจจุบันสหกรณ์มีจำนวนสมาชิกถึง 3,092 คน (สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งจังหวัดเชียงใหม่ จำกัด, 2549ก: 24)

การจัดตั้งสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งจังหวัดเชียงใหม่ จำกัด เป็นการก่อตั้งขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกและเพื่อยกระดับรายได้และความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น สมาชิกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2548 มีจำนวนสมาชิก 2,673 คน เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 3,092 คน ในปัจจุบัน จึงเป็นที่น่าสนใจว่ามีเหตุจูงใจใดบ้างที่ผลักดันให้เกษตรกรเหล่านั้นเข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกมันฝรั่ง เพื่อเป็นข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปเป็นแนวทางในการบริหารงานให้เหมาะสมและสอดคล้องความต้องการของสมาชิก และเพื่อให้การดำเนินการโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด บรรลุตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด มีลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมอย่างไรบ้าง และมีเหตุจูงใจอะไรบ้างที่เป็นเหตุจูงใจให้บุคคลเหล่านั้นเข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกมันฝรั่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(Objectives of the Research)

วัตถุประสงค์หลักของการวิจัยเพื่อศึกษาถึงเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง
2. เพื่อศึกษาเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(Expected Results)

ผลการวิจัยในครั้งนี้ คาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและบุคคลต่อไปนี้

1. ผู้บริหารระดับต่างๆ ที่สังกัดกรมส่งเสริมสหกรณ์ โดยเฉพาะสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด สามารถนำผลการวิจัยนี้ ไปเป็นแนวทางในการบริหารงานให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเหตุของใจของสมาชิก เพื่อให้การดำเนินงานโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เจ้าหน้าที่งานการเกษตร นักวิชาการเกษตร หรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาและการส่งเสริมการเกษตร สามารถกำหนดวิธีการ และทิศทางในการเข้าถึงตัวเกษตรกรได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนสามารถนำผลการวิจัยนี้ ไปพัฒนาการดำเนินกิจกรรมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป
3. ผลการวิจัยนี้ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการศึกษาของผู้สนใจในโอกาสต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

(Scope of the Research)

1. การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะเหตุของใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ในอำเภอสันทราย อำเภอแม่แตง และอำเภอแม่ริม ภายใต้การดำเนินงานของสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด
2. ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ในอำเภอสันทราย อำเภอแม่แตง และอำเภอแม่ริม จำนวน 354 ราย
3. การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเหตุของใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ในด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ (Operational Definition of Terms)

สมาชิกสหกรณ์ หมายถึง เกษตรกรสมาชิกของสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ในอำเภอสันทราย อำเภอแม่แตง และอำเภอแม่อำเภอร่ม

โครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง หมายถึง โครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของ สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด มีพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ในอำเภอสันทราย แม่ริม และแม่แตง

ลักษณะส่วนบุคคล หมายถึง เพศ อายุ และระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกใน ครอบครัว ของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ในอำเภอสันทราย อำเภอแม่แตง และอำเภอแม่อำเภอร่ม ที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม หมายถึง รายได้ สภาพการถือครองที่ดิน ขนาด พื้นที่ถือครอง การเป็นสมาชิกกลุ่ม การรับข่าวสารของเกษตรกร ประสบการณ์ในการเข้าร่วมโครงการ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ ของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ที่ เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง

ระดับการศึกษา หมายถึง จำนวนชั้นปีที่ผู้ให้ข้อมูลได้รับการศึกษาสูงสุด ในสถานที่ เรียนทั้งของรัฐและเอกชน

รายได้ หมายถึง รายได้ทั้งหมดจากการขายมันฝรั่งของผู้ให้ข้อมูล ในปี พ.ศ. 2548

สภาพการถือครองที่ดิน หมายถึง ลักษณะการถือครองที่ดินที่ทำการเกษตรทั้งหมดของ เกษตรกรทั้งที่เป็นของตนเอง เช่าผู้อื่น หรือผู้อื่นให้ทำเปล่าโดยไม่ต้องเช่าเป็นต้น คิดเป็นจำนวนไร่

ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร หมายถึง จำนวนพื้นที่ที่ทำการปลูกมันฝรั่งของผู้ให้ข้อมูล คิดเป็นจำนวนไร่ (ถ้าเกิน 2 งานให้คิดเป็น 1 ไร่)

แรงงานในครอบครัว หมายถึง จำนวนคนในครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลที่สามารถใช้ แรงงานหรือปฏิบัติงานในไร่ได้

การเป็นสมาชิกกลุ่ม หมายถึง การที่เกษตรกรเข้าร่วมเป็นสมาชิกกับกลุ่มต่างๆ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์การเกษตร แม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มอื่นๆ ในหมู่บ้านของตน

ประสบการณ์ในการเข้าร่วมโครงการฯ หมายถึง จำนวนปีที่เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ เกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่ง

การรับข่าวสารของเกษตรกร หมายถึง จำนวนครั้งที่เกษตรกรเคยได้รับข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งจากแหล่งข่าวสารต่างๆ เช่น จากเจ้าหน้าที่ เกษตรตำบล ผู้ใหญ่บ้าน เอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ โทรทัศน์ และวิทยุ

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการฯ หมายถึง จำนวนครั้งที่เกษตรกร ผู้เข้าร่วมโครงการมีการพบปะ พูดคุย ปรีกษา ประชุมหารือ กับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการฯ

เหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง หมายถึง สาเหตุที่ชักนำบุคคลให้กระทำการใดๆ อย่างหนึ่งเพื่อเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ในด้านเศรษฐกิจและสังคม

1. ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

- 1.1. ผลตอบแทน เช่น รายได้ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต และฐานะครอบครัว
- 1.2. พันธะสัญญา เช่น การประกันราคา ช่วงเวลาในการรับซื้อ

2. ด้านสังคม ประกอบด้วย

- 2.1. การได้รับการฝึกอบรม
- 2.2. การได้รับการยกย่องในสังคม
- 2.3. การพบปะทางสังคม

บทที่ 2

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(REVIEW OF RELATED LITERATURE)

การวิจัยครั้งนี้ได้ตรวจเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบว่าเหตุจูงใจอะไรบ้างที่เป็นแรงกระตุ้นหรือตัวกำหนดให้เกษตรกรตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเหล่านี้จาก ทฤษฎี หลักการและผลการวิจัย ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะวิจัยโดยค้นคว้าจากตำรา รายงานการวิจัยได้อย่างถูกต้อง โดยประกอบไปด้วยเนื้อหาดังต่อไปนี้

1. สถานการณ์การปลูกมันฝรั่งในประเทศไทย
2. สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด
3. แรงจูงใจ ความต้องการ ความคาดหวัง และการเสริมแรง
4. องค์ประกอบ ประเภท และชนิดของแรงจูงใจ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถานการณ์การปลูกมันฝรั่งในประเทศไทย

การผลิต

มันฝรั่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้เกษตรกร โดยในประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกมันฝรั่งทั้งหมด 48,982 ไร่ ในปี พ.ศ. 2549 ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่จะอยู่ในภาคเหนือ โดยพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่จะอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ และตาก โดยมีพื้นที่ปลูก 27,105 และ 9,821 ไร่ โดยให้ผลผลิตเฉลี่ย 2,585 และ 2,248 กิโลกรัม/ไร่ ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศมีความเหมาะสม โดยพื้นที่ปลูกมันฝรั่งของจังหวัดเชียงใหม่ แบ่งได้เป็น 2 เขต คือ การปลูกบนพื้นที่สูง เกษตรกรนิยมปลูกในฤดูฝน ในช่วงเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม โดยมีการนำพันธุ์จากเกษตรกรพื้นราบที่เก็บเกี่ยวในช่วงฤดูแล้ง โดยคัดเลือกซื้อแปลงเกษตรกรที่ไม่เป็นโรค ส่วนเกษตรกรในพื้นที่ราบจะปลูกในช่วงฤดูหนาว ระหว่างเดือนตุลาคม-มีนาคม ในส่วนหัวพันธุ์มันฝรั่งส่วนใหญ่จะเป็นการนำเข้าจากต่างประเทศ และบางส่วนจะมีการคัดหัวพันธุ์มันฝรั่งที่ไม่เป็นโรคจากพื้นที่สูงมาปลูกบนที่ราบ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551)

การปลูกมันฝรั่งสำหรับส่งโรงงานมีต้นทุนการผลิตประมาณ 13,900 บาท/ไร่ คิดเป็นต้นทุนค่าวัสดุ ได้แก่ ค่าหัวพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืช ประมาณ 53 เปอร์เซ็นต์ และเป็นค่าแรง 47 เปอร์เซ็นต์ ผลผลิตที่ได้โดยเฉลี่ยประมาณ 3,000 กิโลกรัม/ไร่ และคิดเป็นต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อกิโลกรัมประมาณ 4.63 บาท

ตารางที่ 1 เนื้อที่ปลูก ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของการผลิตมันฝรั่ง ปี 2547-2549

จังหวัด	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)			เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)			ผลผลิต (ตัน)			ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)		
	2547	2548	2549	2547	2548	2549	2547	2548	2549	2547	2548	2549
เชียงราย	2,834	1,610	1,976	2,781	1,585	1,961	5,750	3,418	4,286	2,068	2,156	2,186
ลำปาง	2,214	5,850	4,518	2,229	5,791	4,427	3,169	11,700	9,465	1,422	2,020	2,138
ลำพูน	1,723	2,547	3,583	1,636	2,494	3,543	2,843	5,604	8,164	1,738	2,247	2,304
เชียงใหม่	21,833	25,777	27,105	21,654	25,717	26,904	52,785	65,522	69,541	2,438	2,548	2,585
ตาก	13,192	9,762	9,821	13,192	9,615	9,718	29,613	22,567	21,849	2,245	2,347	2,248
เลย	400	272	150	400	265	145	1,481	828	457	3,703	3,125	3,152
หนองคาย	700	903	942	700	887	927	1,960	2,387	2,550	2,800	2,691	2,751
สกลนคร	967	773	887	967	757	869	2,212	1,855	2,257	2,287	2,450	2,597
รวม	43,890	47,494	48,982	43,559	47,111	48,494	99,819	113,881	118,569	2,291	2,417	2,445

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2551)

การตลาด

การนำเข้า

การผลิตมันฝรั่งภายในประเทศยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของโรงงานแปรรูปที่มีกำลังผลิต 123,000 ตัน/ปี (ปี 2545) จึงต้องมีการนำเข้าโดยเฉพาะช่วงขาดแคลนในฤดูฝน การนำเข้าในช่วง 5 ปี (2539-2543) มีการนำเข้าพันธุ์มันฝรั่งเพิ่มจาก 3,350 ตันในปี 2539 เพิ่มขึ้นเป็น 9,774 ตัน ในปี 2543 แต่ลดลงในปี 2544 การนำเข้าหัวสดและผลิตภัณฑ์มันฝรั่ง ปี 2539 เท่ากับ 22,039 ตัน ปี 2544 นำเข้าเพิ่มขึ้นเป็น 38,254 ตัน

ชนิดและผลิตภัณฑ์นำเข้า ได้แก่ หัวพันธุ์ มันฝรั่งสด และแป้งที่ทำจากมันฝรั่ง รวมทั้งมันฝรั่งปรุงแต่งทั้งแช่แข็งและไม่แช่แข็ง เพื่อนำไปทอดเป็นเฟรนช์ฟรายส์ ซึ่งประเทศไทยยังปลูกมันฝรั่งพันธุ์เพื่ออุตสาหกรรมแปรรูปประเภทนี้ไม่เพียงพอ ทำให้ต้องนำเข้าผลิตภัณฑ์มันฝรั่งปรุงแต่งเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 2 ปริมาณการนำเข้า ส่งออก มันฝรั่งและผลิตภัณฑ์

ชนิด	2542		2543		2544	
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
การนำเข้า หัวพันธุ์	7,916	177.64	9,774	277.75	5,025	123.23
มันสดและผลิตภัณฑ์	27,484	671.89	38,623	1,117.86	38,254	1,129.41
รวม	35,400	849.53	48,397	1,345.61	43,279	1,252.64
การส่งออก						
มันสดและผลิตภัณฑ์	473	29.46	1,508	76.67	765.98	68.61

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2545)

มันฝรั่งเป็นพืชที่อยู่ภายใต้ข้อตกลงของ WTO การนำเข้าสินค้าเกษตร จึงมีการกำหนดโควตาการนำเข้าภาษี 0% ไว้ที่ 297.33 ตัน ในปี 2544 หากนำเข้านอกโควตาอัตราภาษี 27 % แต่ต้องผ่านการพิจารณาร่วมกันระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 3 โคเวตการณ์นำเข้าหัวพันธุ์มันฝรั่ง

บริษัทนำเข้า	พันธุ์	จำนวน (กก.)	หมายเหตุ
บริษัทเอ็นเอสฟาร์ม จำกัด	เคนนีเบค	250,000	100 กก./ไร่
	แอตแลนติก	100,000	125 กก./ไร่
บริษัทยูนิแชนป์ จำกัด	เคนนีเบค	125,000	100 กก./ไร่
	เฟียนา	12,500	100 กก./ไร่
	แอตแลนติก	12,500	125 กก./ไร่
สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่ง	สปุ่นต้า	168,732	80 กก./ไร่
ยูโรเอเชียนซีคส์	ควินต้า	50,000	100 กก./ไร่
	เคนนีเบค	25,000	100 กก./ไร่
บริษัทสยามเน็ค จำกัด	แอตแลนติก	342,000	100 กก./ไร่
บริษัทอุตสาหกรรมวิเคเตอร์	เคนนีเบค	50,000	100 กก./ไร่
	แอตแลนติก	25,000	125 กก./ไร่
บริษัทฟูโดไฟเรสซิ่ง จำกัด	เคนนีเบค	315,000	125 กก./ไร่
	แอตแลนติก	125,000	125 กก./ไร่
	ทูเรีย	12,500	125 กก./ไร่
	พันธุ์ทดลองอื่นๆ	10,000	125 กก./ไร่
บริษัทเป็กกีฟู๊ดส์ จำกัด	เคนนีเบค	37,500	125 กก./ไร่
สุวรรณภูมิ อโกรซีคส์ จำกัด	เคนนีเบค	25,000	125 กก./ไร่
พรพิมล ธุรกิจเชียงใหม่	เคนนีเบค	12,500	125 กก./ไร่

ที่มา: กรมศุลกากร (2545)

การส่งออก

การส่งออกมันฝรั่งและผลิตภัณฑ์มันฝรั่งยังมีปริมาณและมูลค่าน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับการนำเข้า ปี 2543 มีการส่งออกหัวมันฝรั่งสดและผลิตภัณฑ์รวม 1,508 ตัน มูลค่า 76.7 ล้านบาท ในปี 2544 มีการส่งออก 765 ตัน มูลค่า 68.6 ล้านบาท

สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด

การจัดตั้งและการดำเนินงาน

เนื่องจากประเทศไทยต้องนำเข้ามันฝรั่งจากต่างประเทศ ในอดีตเมื่อมันฝรั่งให้ผลตอบแทนสูง จึงมีผู้นำเข้ามาจากต่างประเทศอย่างไม่จำกัด จึงทำให้ผลผลิตมันฝรั่งมีมากเกินไป ความต้องการของตลาด ส่งผลให้ราคามันฝรั่งตกต่ำจนเกษตรกรขาดทุน กระทรวงพาณิชย์จึงได้ประกาศเรื่องกำหนดการจัดระเบียบการนำเข้าในราชอาณาจักร ฉบับที่ 5 และฉบับที่ 7 พ.ศ. 2524 ลงวันที่ 8 เมษายน 2524 ให้มีการควบคุมการนำเข้ามันฝรั่ง โดยอนุญาตให้นำเข้าเฉพาะมันฝรั่งที่ใช้เป็นพันธุ์เท่านั้น และกำหนดให้องค์กรคลังสินค้า (อ.ค.ส.) เป็นผู้นำเข้าแต่เพียงผู้เดียว และจากข้อกำหนดดังกล่าวทำให้มันฝรั่งเป็นพืชควบคุมตามกฎหมาย การสั่งหัวพันธุ์จากต่างประเทศเข้ามาปลูกจะต้องขออนุญาตจากทางราชการ และทางราชการเป็นผู้นำเข้าตามจำนวนที่ได้รับโควตา อีกประการหนึ่งหัวพันธุ์ฝรั่งมีราคาสูง ผลผลิตและภาวะการตลาดในอดีตไม่แน่นอน ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งจังหวัดเชียงใหม่ในพื้นที่ 4 อำเภอ จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ มีสมาชิกประมาณ 60 และมีตัวแทนเกษตรกรทุกอำเภอเข้าเป็นกรรมการ ภายใต้การดูแลของสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ แต่เนื่องจากการสั่งหัวพันธุ์มันฝรั่งจากต่างประเทศเข้ามาปลูกจะต้องมีองค์กรที่มีกฎหมายรองรับ และต้องขออนุญาตจากทางราชการ ทำให้องค์กรคลังสินค้าไม่สามารถจัดสรรโควตาหัวพันธุ์ให้ได้ ประกอบกับกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่จดทะเบียนเป็นสมาชิกเพียง 60 คน (ปี 2524) แต่มีความต้องการหัวพันธุ์มันฝรั่งจำนวนมาก ต่อมา กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่จึงได้รวบรวมสมาชิกเพิ่มเป็น 328 คน เข้าขอจดทะเบียนเป็น สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งจังหวัดเชียงใหม่ จำกัด และได้รับการรับรองเป็นสหกรณ์ถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2530 หลังจากนั้นได้ดำเนินการออกไปรับสมาชิกที่ยังไม่เข้าชื่อกับสหกรณ์ที่เหลือในอำเภอต่าง ๆ โดยในปัจจุบันสหกรณ์มีจำนวนสมาชิกถึง 3,092 คน จากอำเภอสันทราย จำนวน 1,400 คน อำเภอแม่แตง จำนวน 1,088 คน อำเภอแม่ริมจำนวน 175 คน และอำเภออื่น ๆ จำนวน 10 คน

ปัจจุบันสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด เป็นสหกรณ์การเกษตร สำนักงานตั้งอยู่เลขที่ 121/1 หมู่ที่ 3 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทรายจังหวัดเชียงใหม่ มีสินทรัพย์ ที่ดิน อาคาร โกดังสำหรับเก็บผลผลิตทางการเกษตร นอกจากดำเนินการทางด้านการเกษตรแล้ว ยังได้จัดตั้งสถานีบริการน้ำมันดีเซลขึ้น ตลอดจนเครื่องทุ่นแรงทางการเกษตรที่จำเป็นต้องใช้ในราคาถูก ซึ่งในปี พ.ศ. 2548 ได้ดำเนินการตามตารางที่ 4 (สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด, 2548: 23)

ตารางที่ 4 การดำเนินงานในปีการเงิน 2548 ของสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด

รายการ	จำนวน	
จำนวนสมาชิก	3,092	คน
จำนวนกลุ่ม	55	กลุ่ม
ทุนเรือนหุ้น	9,397,240	บาท
ทุนสำรอง	1,902,932.68	บาท
หนี้สินหมุนเวียน	28,778	บาท
สินทรัพย์ถาวร	7,660,454.98	บาท
สินทรัพย์หมุนเวียน	7,339,544.85	บาท
ขายสินค้า	33,854,336.01	บาท
รายได้จากธุรกิจ	675,851.57	บาท
รายได้อื่น ๆ	185,900.66	บาท
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	1,994,842.70	บาท
ต้นทุนซื้อสินค้า	22,647,804.24	บาท
ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ	1,953,913.04	บาท
กำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปี	65,057.81	บาท
ทุนดำเนินการ	15,221,999.83	บาท

ที่มา: สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด (2549ข)

โครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง

สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ได้แบ่งเกษตรกรออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้
(สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด, 2549ก: 31-33)

1. เกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งสำหรับบริโภคสด

สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด กำหนดให้ใช้พันธุ์สปุนด้าในการปลูก และ
สหกรณ์ฯ จำเป็นต้องดูแลและจัดสรรหัวพันธุ์ที่นำเข้าจากต่างประเทศให้แก่สมาชิกสหกรณ์ นำไป
ปลูก ซึ่งสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด จะควบคุมผลผลิตและพื้นที่ปลูกให้เพียงพอกับ
ความต้องการใช้บริโภคในประเทศ เพื่อให้ราคามีเสถียรภาพ และทำกำไรให้สมาชิก
พอสมควร

สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด มีพื้นที่รับผิดชอบในจังหวัดเชียงใหม่ 5 อำเภอ
ได้แก่ อำเภอสันทราย แม่ริม แม่แตง ผาง และไชยปราการ

สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด มีหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. สั่งซื้อพันธุ์สปุนด้า จากประเทศเนเธอร์แลนด์
2. จำหน่ายให้แก่สมาชิกสหกรณ์ โดยสมาชิกจ่ายเงินค่าหัวพันธุ์ล่วงหน้า
3. สมาชิกจะได้รับการจัดสรรหัวพันธุ์
4. สหกรณ์ฯ ไม่ได้ประกันราคาผลผลิต
5. ผลผลิตที่ได้รับจะจำหน่ายให้กับพ่อค้าทั่วไป และเก็บรักษาเพื่อรอจำหน่าย
6. หัวพันธุ์มันฝรั่งพันธุ์สปุนด้าจำหน่ายให้สมาชิกกิโลกรัมละ 38 บาท

2. การส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งแบบครบวงจร

เป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรร่วมกับบริษัทเอกชนดำเนินการปลูกมันฝรั่ง โดยมีการ
ทำประกันราคาและรับซื้อผลผลิตทั้งหมด เพื่อนำไปแปรรูปในอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออก
ทั้งหมด ทั้งนี้ศักยภาพการปลูกมันฝรั่งของทุกบริษัทจะต้องผ่านความเห็นชอบของจังหวัด ก่อนที่จะ
นำไปใช้กับเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ ซึ่งจังหวัดเชียงใหม่มีบริษัทและภาคเอกชนที่ร่วมการส่งเสริม
การปลูกมันฝรั่งครบวงจร จำนวน 6 บริษัท ดังต่อไปนี้

1. บริษัท เอ็นเอสฟาร์ม จำกัด
2. บริษัท ฟูดโพรซิง จำกัด
3. บริษัท ยูโรเอเซียนชีคส์ จำกัด
4. บริษัท ยูนิแชนป์ จำกัด

5. บริษัท อุตสาหกรรมวิคเตอร์ จำกัด
6. บริษัท สยามเน็คค จำกัด

สำหรับการส่งเสริมนั้นภาคเอกชนมีบุคคลเป้าหมายแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ได้แก่ บริษัท เอ็นเอสฟาร์ม จำกัด บริษัท ฟูดโฟรซิ่ง จำกัด และบริษัท ยูโรเอเชียเนซิกส์ จำกัด
2. ส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรบางส่วน และส่งเสริมเกษตรกรทั่วไปบางส่วน การส่งเสริมเกษตรกรทั่วไป โดยมีตัวแทนประจำหมู่บ้าน ได้แก่ บริษัท ฟูดโฟรซิ่ง จำกัด บริษัท ยูนิแชมปี จำกัด บริษัท อุตสาหกรรมวิคเตอร์ จำกัด และ บริษัท สยามเน็คค จำกัด

สำหรับการจัดหาหัวพันธุ์มันฝรั่งเพื่อการแปรรูปนั้น บริษัทจะนำเข้าหัวพันธุ์จากต่างประเทศเอง แล้วตัวแทนบริษัทฯ จะส่งมอบให้เกษตรกรต่อไป หลังจากนั้นเกษตรกรจะรับหัวพันธุ์ไปปลูก เก็บเกี่ยวผลผลิต รวบรวมผลผลิต ส่งให้โรงงาน และบริษัทก็จะจ่ายเงินให้ภายหลังวันจำหน่าย 14 วัน

สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ได้มีการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ให้กับสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง ดังนี้

1. สหกรณ์สั่งซื้อพันธุ์สปุ่นดำ จากประเทศเนเธอร์แลนด์มาจำหน่ายให้กับสมาชิกตามสัดส่วนของพื้นที่ของสมาชิก
2. จัดหาวัสดุทางการเกษตร น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่นมาจำหน่ายให้แก่สมาชิก
3. ให้บริการตลาดกลางและการส่งเสริมการเกษตร โดยสหกรณ์ได้จัดสถานที่บริเวณตลาดกลางรวมซื้อรวมขาย และได้จัดสร้างห้องเย็นเพื่อบริการให้สมาชิกเก็บรักษาหัวพันธุ์และผลผลิตมันฝรั่ง
4. การให้เงินกู้ระยะสั้นแก่สมาชิกตามจำนวนหุ้นที่มีอยู่กับสหกรณ์ ซึ่งการให้เงินกู้มีวัตถุประสงค์เพื่อซื้อปัจจัยการผลิต โดยจะให้สมาชิกกู้ตามระยะการปลูกมันฝรั่ง

แรงจูงใจ ความต้องการ ความคาดหวัง และการเสริมแรง

ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ

บุญสม วราเอกศิริ (2539: 104-105) ได้กล่าวถึงความหมายของแรงจูงใจว่า อาจหมายถึง สภาพการขาดแคลนอะไรบางอย่างของร่างกายหรือของจิตใจเป็นสภาพที่เราารู้สึกกระวนกระวาย มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะแสดงพฤติกรรมอะไรบางอย่างออกไปในขณะนั้น เพื่อสนองความปรารถนาของเราเอง ดังนั้นแรงจูงใจจึงเกิดจากความต้องการทั้ง 3 ประเภท คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย เพื่อการดำรงชีวิต ความต้องการทางด้านสังคมและความต้องการที่จะสร้างคุณค่าให้แก่ตัวเอง แรงจูงใจจึงแบ่งได้เป็น 3 ประเภท เช่นกัน

1. แรงจูงใจที่จะช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้เรียกว่า survival motives ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ การขับถ่าย ความต้องการทางเพศ การหลบหลีกภัยอันตราย การเจ็บไข้ได้ป่วย

2. แรงจูงใจทางสังคม (social motives) ต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น ต้องการเป็นสมาชิกของกลุ่มหนึ่ง ต้องการพึ่งพาอาศัยผู้อื่น ต้องการมีพวกพ้องหรือความสัมพันธ์กับผู้อื่น ต้องการมีอำนาจ ต้องการปกป้องรักษาผู้อื่น

3. แรงจูงใจที่เกี่ยวกับการสร้างคุณค่าให้แก่ตัวเอง การเคารพนับถือตัวเอง (ego-integrative motives) ความมีศักดิ์ศรี ความเพียบพร้อมด้วยตัวเองความประสบความสำเร็จสูง (achievement motives)

บุญญ ดนระวัฒนา (2539: 50) ได้ให้คำจำกัดความของ แรงจูงใจ (motives) ว่ามาจากภาษาละตินว่า “movere” หมายถึง ความเคลื่อนไหว (to move) คือ แรงที่มีอำนาจทำให้คนได้แสดงพฤติกรรมออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแรงผลักดันให้คนแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างตั้งใจ หรือ อย่างมีการสั่งการจากภายใน สำหรับ ลักษณะ สิริวัฒน์ (2539: 132) และสุชา จันทน์เอน (2539: 101) ได้อธิบายความหมายแรงจูงใจในทฤษฎีคล้ายกันโดยกล่าวว่า แรงจูงใจหมายถึง

1. ภาวะที่อินทรีย์ถูกกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อบรรลุสู่จุดหมายปลายทาง (goal) ที่ตั้งไว้

2. พฤติกรรมที่สนองความต้องการของมนุษย์ และเป็นพฤติกรรมที่นำไปสู่จุดหมาย พฤติกรรมที่ถูกกระตุ้นโดยแรงขับ (drive) ของแต่ละบุคคล มีแนวโน้มไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างใดอย่างหนึ่ง และร่างกายอาจจะสมประสงค์ในความปรารถนาอันเกิดจากแรงขับนั้นๆ ได้

พิสิทธิ์ สารวิจิตร (2523: 46) ได้กล่าวถึงความหมายของแรงงูใจว่า หมายถึง การกระตุ้นให้บุคคลกระทำงานหรือสิ่งที่ต้องการ โดยอาศัยการใช้เครื่องมือล่อภายนอก เช่น คำจ้างรางวัลยศ ตำแหน่ง หรือการกระตุ้นจากภายในโดยอาศัยความต้องการ ความสนใจ และแรงขับของบุคคลเองเป็นเครื่องกระตุ้น

Berelson and Steiner (1959 อ้างใน เอ็ด สาระภูมิ, 2529: 6) ได้อธิบายแรงงูใจว่า สิ่งงูใจอันหนึ่งก็คือ สถานการณ์ภายในซึ่งไปกระตุ้นและริเริ่มเรื่องของการกิจกรรมและการเคลื่อนไหว แล้วนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติตามช่องทาง ภายใต้การนำของเป้าหมาย ในทำนองเดียวกัน ทรงพล ภูมิพัฒน์ (2538: 153) ได้อธิบายแรงงูใจว่า หมายถึง พลังที่มีอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งพร้อมที่จะกระตุ้นหรือชี้ทางให้อินทรีย์กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ สำหรับสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2532: 168) ได้ให้ความหมายแรงงูใจไว้ว่า หมายถึง สิ่งทีบุคคลคาดหวัง โดยที่สิ่งนั้น อาจเป็นสิ่งที่บุคคลพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจก็ได้ ความคาดหวังนี้เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม

ดำรงศักดิ์ ชัยสนิธิ และประสาน หอมพลู (2538: 89) ได้อธิบายว่า แรงงูใจ หมายถึง ความมุ่งมั่นในการทำงาน เพื่อให้งานได้ดำเนินไปสู่เป้าหมายโดยมีสภาวะแวดล้อมเป็นตัวกำหนด นอกจากนี้ พัทณี วรกวิน (2526: 93) ได้กล่าวว่า แรงงูใจ เป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ นักจิตวิทยา พบว่า พฤติกรรมที่เกิดจากแรงงูใจ มีลักษณะ 4 ประการ ดังนี้

1. พฤติกรรมที่มีแรงงูใจเริ่มแรกจะมีแรงขับและจะก่อให้เกิดการแสวงหาวิธีการลดแรงขับอันมีเป้าหมาย เมื่อแสดงวิธีการได้ก็สามารถจะลดแรงขับหรือสนองความต้องการได้
2. แรงงูใจทำให้เกิดพฤติกรรมที่สามารถเลือกได้
3. พฤติกรรมอาจมีลักษณะว่องไวหรือเฉื่อยชาได้
4. พฤติกรรมที่ไม่ได้รับการตอบสนองความเครียดจะเกิดขึ้น อินทรีย์จะหาทางตอบสนองอีกเพื่อลดความเครียดนี้

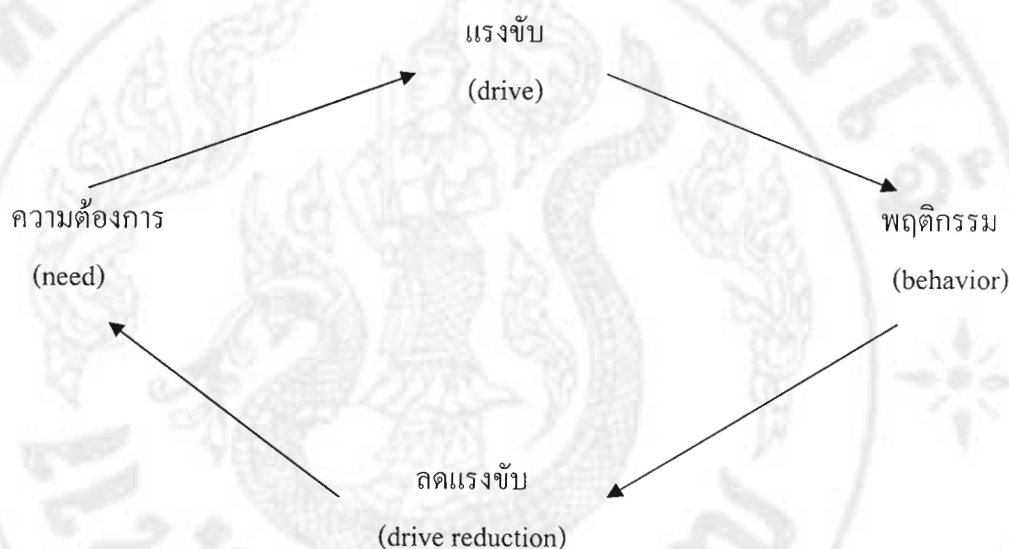
พวงเพชร วัชรอยู่ (2537: 189) ได้กล่าวว่า แรงงูใจอาจมองเห็นได้ (overt) หรืออาจถูกปิดบัง (covert) ไว้ การกระทำของคนนั้นยากที่จะหาคำตอบที่แท้จริงได้ว่ามาจากสาเหตุใด แม้บุคคลนั้นๆ เองอาจไม่ทราบเกี่ยวกับแรงงูใจที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมของตน และยังได้อธิบายถึงกระบวนการของแรงงูใจประกอบด้วยขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกัน 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนความต้องการ (need stage) ความต้องการเป็นภาวะขาดสมดุลที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลขาดสิ่งที่จะทำให้ส่วนต่างๆ ภายในร่างกายดำเนินหน้าที่ไปตามปกติ สิ่งทีขาดนั้นอาจจะเป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิตอย่างมหันต์

2. **ขั้นแรงขับ (drive stage)** เมื่อเกิดความต้องการแล้ว จะกระตุ้นให้เกิดแรงขับบุคคลจะนิ่งเฉยอยู่ไม่ได้ อาจมีความกระวนกระวายไม่มีความสุข จะมีมากขึ้นอยู่กับระดับความต้องการด้วย

3. **ขั้นพฤติกรรม (behavior stage)** เมื่อเกิดความกระวนกระวายขึ้น จะผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา แรงขับจะเป็นพลังให้แสดงพฤติกรรมได้รุนแรงหรือมากน้อยต่างกัน

4. **ขั้นลดแรงขับ (drive reduction stage)** เป็นขั้นสุดท้าย คือ แรงขับจะลดลงภายหลังการเกิดพฤติกรรมที่ตอบสนองความต้องการแล้ว ซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภาพ ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 วัฏจักรขั้นตอนแห่งการเกิดแรงจูงใจ

ที่มา: พวงเพชร วัชรอยู่ (2537: 191)

Atkinson (1964 อ้างใน สมยศ นาวิการ (2536: 371) มีความเห็นว่า ผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ทุกคนมีบ่อของพลัง พลังเหล่านี้จะถูกปล่อยและใช้ ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของความต้องการของบุคคล สถานการณ์และ โอกาสที่เป็นอยู่ ความพยายามของบุคคล เพื่อเป้าหมายบางอย่างเป็นผลจาก

1. ความรุนแรงของความต้องการหรือแรงจูงใจ
2. ความคาดหวังถึงความสำเร็จของเขา และ
3. คุณค่าของสิ่งจูงใจที่ติดอยู่กับเป้าหมาย

องค์ประกอบของแรงจูงใจ

ทรงพล ภูมิพัฒน์ (2538: 164) ได้กล่าวว่า แรงจูงใจเป็นตัวการสำคัญอันหนึ่งที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จ ถ้าแรงจูงใจถูกสร้างขึ้นมากความสำเร็จในงานนั้นก็จะยิ่งมีมาก ถ้าแรงจูงใจถูกสร้างขึ้นมาน้อย ความสำเร็จในงานนั้นก็จะยิ่งมีน้อย แต่ถึงจะสร้างมาน้อยเพียงใดก็ตามความสำเร็จในงานนั้นก็จะผันแปร (varies) ไปได้ ทั้งนี้เนื่องจากมีองค์ประกอบอื่น ๆ อีกที่มีส่วนสัมพันธ์กับแรงจูงใจ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านั้นอาจแบ่งได้เป็น 2 ประการคือ

1. องค์ประกอบภายนอก ได้แก่ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเราซึ่งจะเป็นตัวแปรทำให้แรงจูงใจเกิดการเปลี่ยนแปลง

2. องค์ประกอบภายใน ได้แก่ สิ่งที่เกิดขึ้นภายในร่างกายของบุคคล ซึ่งเป็นนามธรรมไม่สามารถที่จะมองเห็นได้ สิ่งเหล่านั้นได้แก่

2.1 ความต้องการ (needs) เมื่อบุคคลเกิดความต้องการที่จะทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ถ้าเขาได้รับการตอบสนองตามความต้องการย่อมทำให้เขาเกิดความพึงพอใจที่จะทำ นั่นหมายความว่าความต้องการจะเป็นเสมือนแรงจูงใจที่สำคัญยิ่งอันหนึ่ง ที่จะทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ เพราะถ้าความต้องการในสิ่งใดมีมาก ย่อมสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นได้มาก แต่ถ้าความต้องการในสิ่งนั้นมีน้อย แรงจูงใจที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จก็ย่อมมีน้อยตามไปด้วย

2.2 ทักษคติ (attitudes) ทักษคติเป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นไปในทางที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจก็ได้ การทำงานใด ๆ ก็ตาม แม้ว่าเราจะชอบงานนั้นมีแรงจูงใจในงานนั้นสูง แต่ถ้างานนั้นจำเป็นต้องไปเกี่ยวข้องกับตนเอง และบุคคลอื่นนั้น

2.3 ค่านิยม (values) เป็นการที่บุคคลมองสิ่งอื่นว่ามีคุณค่า เช่น คนไทยนิยมซื้อสินค้าต่างประเทศ เรียนมหาวิทยาลัยดีกว่า วิทยาลัย (ทั้ง ๆ ที่เรียนวิชาเดียวกัน) การกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณถือว่าเป็นคนดี คนที่มีเงินนั่งรถเก๋งแต่งตัวด้วยสินค้าที่ราคาแพงเป็นคนดี เป็นต้น ฉะนั้นเมื่อบุคคลใดทำตามตัวอย่างที่กล่าว สังคมก็จะมองว่าบุคคลนั้นเป็นคนมีค่า จากลักษณะของค่านิยมนี้แหละจะเป็นส่วนชักจูงให้บุคคลเลือกทำกิจกรรมตามค่านิยมที่มีอยู่

2.4 ความวิตกกังวล (anxiety) การทำงานใดก็ตามย่อมจะพบกับอุปสรรคไม่มากก็น้อยเมื่อพบกับอุปสรรค บุคคลมักมีความวิตกกังวลที่จะแก้ไขอุปสรรคนั้น แต่ถ้าเรามีความเชื่อมั่นในตนเองสูงมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงก็จะเป็นตัวทำให้ความวิตกกังวลเปลี่ยนไป ซึ่งเป็นผลทำให้ความสำเร็จของงานเปลี่ยนไปด้วย

2.5 ความตั้งใจ (attention) เรามักได้ยินบ่อยครั้งว่า ความสำเร็จของคนอยู่ที่ความตั้งใจ นั่นแปลว่าจะทำงานอะไรถ้าตั้งใจงานนั้นย่อมสำเร็จ แต่ความตั้งใจจะดีมีสมาธิมากน้อยแค่ไหน

ไหนดนั้นแรงงูใจที่มีอยู่มีส่วนทำให้เกิดขึ้นได้ ถ้ามีแรงงูใจจึงมีความสัมพันธ์กันและจะมีผลต่อความสำเร็จของงานอีกด้วย

ประเภทของแรงงูใจ

บุญสม วราเอกศิริ (2539: 104) กล่าวว่าแรงงูใจเกิดจากความต้องการ 3 ประเภท คือ ความต้องการด้านร่างกาย เพื่อการดำรงชีวิต ความต้องการทางสังคม และความต้องการที่จะสร้างคุณค่าให้แก่ตัวเอง ซึ่งแรงงูใจได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. แรงงูใจที่จะช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้เรียกว่า survival motives ได้แก่ ความต้องการ อาหาร น้ำ อากาศ การขับถ่าย ความต้องการทางเพศ การหลบหลีกภัยอันตราย การเจ็บไข้ได้ป่วย

2. แรงงูใจทางสังคม (social motives) ต้องการยอมรับนับถือจากคนอื่น ต้องการเป็นสมาชิกของกลุ่มหนึ่ง ต้องการพึ่งพาอาศัยคนอื่น ต้องการมีพวกพ้อง หรือมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ต้องการมีอำนาจ ต้องการปกป้องรักษาผู้อื่น

3. แรงงูใจที่เกี่ยวกับการสร้างคุณค่าให้แก่ตนเอง การเคารพนับถือตนเอง (egointegrative motives) ความมีศักดิ์ศรี ความเปรียบพ้อมด้วยตนเอง ความประสบความสำเร็จสูง

ส่วน ดิเรก ฤกษ์หรรษา (2527: 87) กล่าวว่า แรงงูใจของมนุษย์โดยทั่วไปจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. แรงงูใจทางสรีระ (physiological motives) คือแรงงูใจที่เกิดขึ้นในร่างกาย เช่น ความหิว กระหาย ถ่ายของเสีย เพศสัมพันธ์ เป็นต้น เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “แรงงูใจปฐมภูมิหรือแรงงูใจขั้นต้น” (primary motives)

2. แรงงูใจทางสังคม (social motives) หรือแรงงูใจทางจิตวิทยา (psychological motives) คือแรงงูใจที่ไม่เกี่ยวกับอวัยวะของร่างกายหรือระบบประสาทแต่เกิดจากการเรียนรู้ เช่น การต้องการความปลอดภัย ความรัก ความเป็นเจ้าของ การยอมรับนับถือ อำนาจ ความสำเร็จ เป็นต้น เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “แรงงูใจทุติยภูมิหรือแรงงูใจขั้นสอง” (secondary motives) แรงงูใจทางสังคมเป็นแรงงูใจที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในกลุ่มหรือการมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับบุคคลนั้น ซึ่งอาจจะแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมแรงงูใจอย่างหนึ่ง อาจทำให้เกิดพฤติกรรมที่ต่างกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การเรียนรู้ทางสังคมของบุคคล

การตั้งสมมติฐานของ Freud (1912 อ้างใน เดโซ สวานานนท์, 2518: 52) เกี่ยวกับเรื่องของแรงงูใจที่สำคัญ ๆ ว่ามีอยู่ด้วยกัน 6 ประการ คือ

1. พฤติกรรมทั้งสี่ของมนุษย์ถูกใจ
2. การอธิบายพฤติกรรมใด ๆ ของมนุษย์จำต้องวิเคราะห์แรงใจให้รู้แจ้ง
3. แรงใจนั้นเป็นพลังงานรูปหนึ่งซึ่งมีติดตัวทุกผู้ทุกนามเป็นธรรมชาติ
4. พลังงานทางใจอันถือว่าเป็นแรงใจก่อให้เกิดพฤติกรรมนั้น มีได้เป็น 3 ระดับ คือ ระดับรู้สึกสำนึกหนึ่ง กึ่งสำนึกหนึ่ง และไร้สำนึกหนึ่ง
5. การขัดแย้งทางพลังงานใจในแต่ละระดับนี้เองที่เป็นบทบาทสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์เรา
6. พลังงานทางใจย่อมมีจำนวนคงที่เสมอ นั่นคือ เราไม่สามารถสร้างใหม่หรือทำลายพลังงานใจได้

ชนิดของแรงใจ

แรงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation)

บุคคลจะถูกขับให้เคลื่อนที่โดยแรงใจ (motive) ในการกระทำสิ่งต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว และดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ แรงใจชนิดนี้เป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่จะพยายามพัฒนาความรู้ความสามารถหรือแสดงออกถึงศักยภาพของตนเองอย่างสูงสุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตนเองได้ตั้งไว้ ซึ่งจะเป็นการพิสูจน์ว่าเขาได้ประสบความสำเร็จจากกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ซึ่ง ชูชีพ อ่อน โคนสูง (2522: 7) ได้กล่าวว่า แรงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นความปรารถนาที่จะประสบผลสำเร็จและความเชี่ยวชาญในงานที่ยากซับซ้อน เมื่อเผชิญกับอุปสรรคก็จะไม่ท้อถอย จะมีแต่ความวิริยะอุตสาหะฝ่าฟันอุปสรรคทั้งหมดให้หมดสิ้นไป ต้องการอิสระในการแสดงออกทั้งในที่ที่เป็นรูปธรรมและแนวความคิด มีความรู้สึกที่ต้องการชัยชนะในการแข่งขันหรือความดีเด่นกว่าบุคคลอื่นเพื่อให้เท่าเทียมมาตรฐานอันสูงส่งที่ตัวเองตั้งไว้ มักมีความรับผิดชอบสูง ชอบเป็นผู้นำ กล้าเสี่ยงสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังได้กล่าวถึงพฤติกรรมที่แสดงว่ามีแรงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงไว้ดังนี้คือ

1. กล้าเสี่ยงพอสมควร (moderate risk taking) ในกรณีที่ต้องการใช้ความสามารถไม่ใช้โชคช่วย มีการตัดสินใจเด็ดเดี่ยว บุคคลที่ต้องการสัมฤทธิ์ผลสูงมักไม่พอใจทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งไม่ต้องการใช้ฝีมือ หากเลือกทำสิ่งที่ยากพอสมควร เพราะมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง และการกระทำที่ยากได้สำเร็จนั้น ทำให้ตนเองพอใจ ส่วนผู้ที่มีความต้องการสัมฤทธิ์ผลต่ำมักไม่กล้าเสี่ยง เพราะจะไม่สำเร็จมีฉะนั้นก็จะเสี่ยงกันไปทั้ง ๆ ที่รู้ว่าไม่สำเร็จแต่ก็หวังพึ่งโชค

2. ขยัน (energetic) หรือชอบทำสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ อันจะทำให้ตนเองรู้สึกได้ว่าประสบความสำเร็จ ผู้ที่ต้องการสัมฤทธิ์ผลสูง มักไม่ได้ขยันขันแข็งไปทุกกรณีเพราะเขาจะมานะพากเพียรเฉพาะสิ่งที่ท้าทายความสามารถของตนเอง และทำให้ตนเองเกิดความรู้สึกว่าได้ทำงานสำคัญลุล่วงไป

3. รับผิดชอบในตนเอง (individual responsibility) ผู้ที่มีความต้องการสัมฤทธิ์ผลสูง มักพยายามทำงานเพื่อความพอใจของตนเอง มิใช่หวังให้ผู้อื่นยกย่องตนและชอบที่จะมีเสรีภาพในการที่จะคิดหรือทำอะไร ไม่ชอบให้คนมาบงการ

4. ต้องการทราบแน่ชัดว่าการตัดสินใจของตนเองมีผลอย่างไร (knowledge of result of decision) ไม่ใช่เพียงคาดคะเนเอาว่าเป็นอย่างนั้นอย่างนั้น นอกจากนั้นผู้ต้องการความสัมฤทธิ์สูง ยังพยายามทำให้ดีขึ้นกว่าเดิมอีก เมื่อทราบแน่ชัดว่าการกระทำของตนเองเกิดผลอย่างไร

5. คาดการณ์ล่วงหน้า (anticipation of future possibility) ผู้ที่มีความต้องการสัมฤทธิ์สูง มักเป็นผู้มีแผนระยะยาว เพราะเล็งเห็นการณ์ไกลกว่าผู้ที่มีความต้องการสัมฤทธิ์ผลต่ำ

6. ความสันทัดในการจัดระบบงาน (organization skills)

7. ชอบการแข่งขัน ต้องการชัยชนะ มีความทะเยอทะยาน ต้องการปรับปรุงตนเองให้ดียิ่งเสมอ มีจุดประสงค์ในการทำกิจกรรมที่เด่นชัดและแน่นอน พฤติกรรมจะมีเอกลักษณ์ของตนเอง

แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ (Affiliation Motivation)

ความต้องการมุ่งสัมพันธของคนเรามีความสำคัญต่อจิตใจของบุคคล บุคคลอื่นก็มีความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมของคนเราช่วยตอบสนองความต้องการ และความปรารถนาของเราได้ โดยเฉพาะเมื่อเรารู้สึกไม่สบายใจ วิตกกังวลจะมีแนวโน้มที่ต้องการเพื่อน ต้องการอยู่กับคนอื่นมากกว่าปกติ ดังนั้น ความต้องการมุ่งสัมพันธเกิดขึ้นเพราะได้รับรางวัลจากการสังสรรค์สัมพันธ (interaction) กับผู้อื่น ถ้าไม่มีผู้คน ไม่มีเพื่อนก็จะขาดผู้มาช่วยตอบสนองความต้องการ (พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์, 2527: 435) ซึ่งสอดคล้องกับ อุดม คำอาจกุล (2524: 110) กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมพันธเป็นพลังกระตุ้นให้ประกอบพฤติกรรมเกี่ยวกับการหาพวกพ้อง การเข้าร่วมกลุ่ม การหาที่พึ่งพิงกับบุคคลอื่น หรือการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น คนเรานั้นเมื่อสมความปรารถนาทำให้มีความสุข มีสุขภาพจิตที่ดี ตามทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของ Maslow และ Veroff ได้กำหนดเกณฑ์ของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธไว้ว่าจะต้องมีความรู้สึกพึงลึกในจิตใจอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ในทำนองเดียวกันกับ ชูชีพ อ่อน โกลสูง (2522: 48-49) กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมพันธที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกไม่ยอมรับ (rejection) เช่น ความรู้สึกเกรงว่าจะไม่มีผู้คนอยากคบค้าสมาคมด้วย หรือเกรง

กลัวการทอดทิ้ง ความรู้สึกเกี่ยวกับการพลัดพราก (physical departure) เป็นความรู้สึกด้านนิเสธต่อการตายจากความห่างไกลของผู้ที่ตนรัก ฯลฯ ความรู้สึกนิเสธต่อการแตกแยกทางจิตใจ (psychic separation) การทะเลาะวิวาท การรบราฆ่าฟัน หรือการไม่ลงรอยกัน ความรู้สึกเกี่ยวกับการไม่ได้ความรักตอบแทน (no reciprocal love) ความรู้สึกเกี่ยวกับความต้องการชดเชย (preparation) เป็นความรู้สึกเดียวตายหรือเสียใจ ภายหลังที่ได้ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไป จึงคิดหาวิธีการที่จะแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อจะรักษาไว้ซึ่งมิตรภาพอันดี

แรงจูงใจใฝ่ผลประโยชน์ทางวัตถุ (Material Gain Motivation)

ในการทำงานนั้นบุคคลมีความต้องการประโยชน์ตอบแทนอย่างน้อยที่สุด 2 อย่าง คือ ผลตอบแทนที่เป็นรายได้หรือเงินค่าจ้างเพื่อจะได้ช่วยให้บุคคลมีสิ่งต่าง ๆ สนองความต้องการพื้นฐานของชีวิต และอีกประการหนึ่งคือ ผลตอบแทนที่เป็นความพึงพอใจ เช่น การยอมรับนับถือ (recognition) โอกาสที่จะก้าวหน้า (opportunity) การมีส่วนร่วมในงาน (belongingness) ความมั่นคง (security) (พิสิทธิ สารวิจิตร, 2523: 46) ซึ่งปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (ม.ป.ป. : 120) กล่าวว่า การทำงานของแต่ละคนย่อมขึ้นอยู่กับมูลเหตุจูงใจที่เป็นแรงกระตุ้นให้แต่ละคนทำงาน ผลตอบแทนจากการทำงาน ได้แก่ ค่าจ้าง ค่าแรง เงินเดือน โบนัส ค่าสมนาคุณ ค่าตอบแทน รวมทั้งฐานะทางครอบครัว รายจ่ายของครอบครัวมีผลต่อการทำงาน ในทำนองเดียวกัน บุญเดิม พันรอบ ใน นันทรัตน์ กังงา (2534: 19) ได้กล่าวว่า ผลการตอบแทนจากการทำงานแต่ละครั้ง ทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ถ้าผลที่ได้รับนั้นมีจำนวนหรือความพึงพอใจมาก ผู้ปฏิบัติงานจะมีแรงจูงใจให้กระทำซ้ำอีก ถ้าผลที่ได้รับไม่คุ้มค่าจะทำให้แรงจูงใจลดน้อยลง ส่วน สมเดช มุงเมือง (2530 : 154) ได้กล่าวว่า สิ่งล่อใจ (incentives) เป็นสิ่งเร้าหรือเงื่อนไขภายนอกที่เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อไปสู่เป้าหมาย และ ไวรซ์ เลียมบรรจง (2522: 116) ได้อธิบายว่า จุดมุ่งหมายต่าง ๆ เรามักจะทราบถึงเครื่องล่อใจต่างๆ อาจจะเป็นเงิน การชมเชย หรือสิ่งต่าง ๆ ที่มีความสำคัญทำให้เกิดพฤติกรรม

แรงจูงใจใฝ่ชื่อเสียง (Prestige Motivation)

อนาคตและแรงขับทุกอย่างภายในบุคคลแล้วเป็นปมเด่น อำนาจมีอิทธิพลต่อการจูงใจในอวัยวะต่าง ๆ ของมนุษย์ ปรากฎการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวคนนั้นล้วนแล้วแต่มีการต่อสู้การแข่งขันหรือตอบสนองปมเด่นนั้น หน้าที่อย่างหนึ่งของมนุษย์คือต้องเฝ้าติดตามดุสิตทางของการแข่งขันว่าถูกต้องหรือผิดพลาด มนุษย์มีการต่อสู้หรือแข่งขันเพื่อให้ได้รับชัยชนะให้ความมั่นคง

ปลอดภัย นอกจากมนุษย์ทุกคนมีความต้องการชัยชนะในทุก ๆ ด้านแห่งตนแล้ว ไวรัช เจียมบรรจง (2522: 18) ได้กล่าวถึงความต้องการทางสังคมและระบุว่ามนุษย์มีความต้องการให้คนอื่นเห็นความสำคัญของตนเอง ต้องการเกียรติยศชื่อเสียง และความภาคภูมิใจในตนเอง และการที่จะมีชื่อเสียงได้นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้พื้นฐานทางการศึกษาเพื่อที่จะพัฒนาตนเอง สำหรับ Maslow (1970 อ้างใน สมยศ นาวิกาน, 2536: 369) ได้อธิบายถึง ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง 2 แบบคือ 1) ต้องการความสำเร็จ อำนาจ และความสามารถ พวกเขาต้องการความรู้สึกว่า ได้บรรลุถึงบางสิ่งบางอย่างที่สำคัญ เมื่อพวกเขาปฏิบัติงานของพวกเขา และ 2) ความต้องการชื่อเสียง สถานภาพ ความสำคัญและการยกย่อง

ทฤษฎีลำดับขั้นแห่งความต้องการ (Need Hierarchy Theory)

Maslow เป็นผู้เสนอทฤษฎีของความต้องการของบุคคลขึ้นมา โดยเริ่มจากความต้องการขั้นต่ำสุดไปจนกระทั่งถึงความต้องการขั้นสูงสุดรวมทั้งหมด 5 ขั้นตอนด้วยกัน ดังนี้ (สวนาพรพัฒน์กุล, 2522: 119; บุญสม วราเอกศิริ, 2539: 86-89; สมยศ นาวิกาน, 2539: 137)

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (physiological needs) เป็นความต้องการพื้นฐานแรกของมนุษย์เพื่อให้มีชีวิตอยู่ ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ ต้องการทางเพศ ต้องการ พักผ่อน หลับนอน และสิ่งอื่นๆ ที่จะใช้ตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายได้
2. ความต้องการทางด้านความปลอดภัย หรือความมั่นคง (security on safety needs) ภายหลังจากที่ร่างกายได้รับการตอบสนอง มนุษย์จะเริ่มคิดถึงความปลอดภัย และความมั่นคง ได้แก่ ความต้องการที่จะพ้นหรือปลอดภัยจากอันตราย ความเจ็บปวด ต้องการความมั่นคงในหน้าที่การงานต่างๆ มีความมั่นใจที่จะได้มีการอยู่ดีกินดีในระยะยาว
3. ความต้องการทางด้านสังคม (social or belongingness need) ได้แก่ ความต้องการที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์กรต่างๆ อยากจะคบหาสมาคมกับบุคคลอื่น ความรู้สึกมีส่วนร่วมการมีบทบาทร่วมกับกลุ่ม ต้องการที่จะได้รับการยอมรับจากสังคม
4. ความต้องการที่จะมีฐานะเด่นในสังคม (esteem or status needs) ได้แก่ มีความมั่นใจภูมิใจในตัวเอง และการเป็นผู้นำ มีความแข็งแรงและฉลาดกว่า ต้องการมีโอกาสดูถูกหรืออยู่ใกล้ชิดกับบุคคลสำคัญ ต้องการที่จะได้รับการยกย่อง สรรเสริญ มีเกียรติ และเป็นที่น่าเชื่อถือของคนอื่นๆ
5. ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความนึกคิดทุกอย่าง (self-actualization or self-realization) เป็นลำดับขั้นความต้องการที่สูงสุดของมนุษย์ ได้แก่ ความภาคภูมิใจที่ทำการที่ตนต้องการสำเร็จลงได้ ได้มีโอกาสทำสิ่งซึ่งท้าทายความสามารถของตน การมีเชาวน์ปัญญาหรือ

สิ่งต่างๆ มากกว่าคนอื่น การได้มีโอกาสได้ทำสิ่งคิดค้นใหม่ๆ และได้มีโอกาสสัมผัสหรือชมเชยถึง
สวงาม การรับรู้ความจริงต่างๆ

ภาพที่ 2 ลำดับขั้นแห่งความต้องการของ Abraham H. Maslow
ที่มา: สวนา พรพัฒน์กุล (2522)

ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory)

Vroom (1964 อ้างใน ชูชัย สมितिไกร, 2538: 88 ; สมยศ นาวิการ, 2539: 137) ได้พัฒนาทฤษฎีการจูงใจขึ้นมาทฤษฎีหนึ่ง ได้กล่าวว่า ระดับผลผลิตของบุคคลขึ้นอยู่กับแรงกดดันที่สำคัญ 3 อย่าง ที่เป็นตัวกำหนดแรงจูงใจในการผลิตของบุคคลได้แก่ การรับรู้ถึงความสามารถที่จะมีอิทธิพลต่อระดับผลผลิตของตนเอง การรับรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตและการบรรลุเป้าหมาย และความรุนแรงของความต้องการเพื่อบรรลุเป้าหมาย มนุษย์แต่ละคนเป็นนักตัดสินใจที่มีเหตุผล และจะเลือกกระทำแต่สิ่งทีคิดว่าจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่น่าปรารถนา เมื่อจำเป็นต้องตัดสินใจว่าจะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือไม่ แต่ละบุคคลจะถามตนเองว่า “ฉันจะได้อะไรจากการกระทำเช่นนั้น” ดังนั้น องค์ประกอบสำคัญของทฤษฎีนี้จะประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. ผลลัพธ์ (outcome) คือ ผลที่ได้รับจากการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
2. คุณค่าของผลลัพธ์ (valence) คือ ความน่าปรารถนาหรือความพึงพอใจของผลลัพธ์ตามความรู้ของบุคคล
3. ความคาดหวังเกี่ยวกับความพยายาม และผลการปฏิบัติงาน (effort performance expectancy) คือ ความเป็นไปได้ (ตามความรู้ของบุคคล) ที่ว่าความพยายามจะนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น เช่น งานที่มีคุณภาพหรือปริมาณตามที่หวัง
4. ความคาดหวังเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน และผลลัพธ์ (performance outcome expectancy) คือ ความเป็นไปได้ (ตามความรู้ของบุคคล) ที่ว่าผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่น่าปรารถนา

ทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory)

Skinner (1969 อ้างใน ชูชัย สมิตธิไกร, 2538: 85) ได้กล่าวว่า ความถี่ในการแสดงพฤติกรรมหนึ่งๆ จะถูกกำหนดโดยผลลัพธ์ที่ได้รับจากการกระทำนั้น หรือหากการแสดงผลพฤติกรรมใด ทำให้ผู้กระทำได้รับผลทางบวก (เช่น รางวัล คำชมเชย) ก็มีโอกาสูงที่แสดงพฤติกรรมนั้นออกมาอีก แต่ถ้าการแสดงผลพฤติกรรมนั้น ทำให้ผู้กระทำได้รับผลทางลบ (เช่น คำตำหนิ) ก็มีความเป็นไปได้มากที่จะมีการระงับพฤติกรรมนั้น ไม่ให้ปรากฏขึ้นมาอีก ดังนั้น ผลลัพธ์ของการกระทำจึงสามารถจำแนกได้เป็นสองชนิดด้วยกันคือ แรงเสริมทางบวก (positive reinforcers) หรือรางวัล (reward) และการลงโทษ (punishment)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นันทรัตน์ กังงา (2534: 53) ได้ทำการศึกษาถึงความต้องการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดตราด พบว่า ความต้องการที่เป็นเหตุให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรนั้น เนื่องจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านมีความต้องการใฝ่สัมพันธมากที่สุด และความต้องการใฝ่สัมฤทธิ์ ความต้องการใฝ่ชื่อเสียง และความต้องการใฝ่ผลประโยชน์ทางวัตถุ ตามลำดับ

ชาลี เกตุแก้ว (2532: 68) ได้ทำการศึกษาโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งแบบครบวงจร ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า โครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งแบบครบวงจร ทำให้เกิดเสถียรภาพแก่เกษตรกรในเรื่องของรายได้ที่แน่นอนเพิ่มมากขึ้น เพราะมีตลาดรองรับที่แน่นอน และลดการขาดแคลนเงินทุน ตลอดจนปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เพราะบริษัทเป็นผู้ลงทุนให้ ส่วนบริษัทก็ได้ผลผลิตเข้าป้อนโรงงานเพียงพอ เพราะมีการทำสัญญาระหว่างเกษตรกรกับบริษัททำให้เกิดความแน่นอนในเรื่องของการผลิต

คณิต จิตรรักษา (2536: 109) ได้ทำการศึกษาแรงจูงใจของสมาชิกในการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชนิดของแรงจูงใจที่สมาชิกกลุ่มเกษตรกรโน้มเอียงไปมากที่สุด ทั้งก่อนสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร เมื่อแรกเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร และหลังจากเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรแล้วคือ แรงจูงใจใฝ่ผลประโยชน์ทางวัตถุ และยังได้อ้างถึงผลการศึกษาของ นำชัย ทนุผล (2529: 13) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเข้มแข็งนั้น เนื่องจากพวกเขามีความพึงพอใจอย่างสูงในผลกำไรหรือผลประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ

สมอ ฝอยทอง (2541: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งแบบมีสัญญาของเกษตรกรในอำเภอบพพระ จังหวัดตาก พบว่า การส่งเสริมของบริษัทภาคเอกชนส่วนใหญ่ใช้วิธีการส่งเสริมโดยตรง มีเพียงบางบริษัทเท่านั้นที่ยังใช้วิธีการส่งเสริมแบบผ่านตัวแทนหรือผ่านกลุ่มเกษตรกร บริษัทจะให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น หัวพันธุ์มันฝรั่ง ปุ๋ยเคมี สารป้องกันกำจัดโรคแมลง ซึ่งบริษัทส่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของบริษัทออกมาร่วมประชุม คัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ โดยจะใช้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับพื้นที่ ความขยัน ความรับผิดชอบ และความพร้อมของเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมของบริษัทจะออกตรวจและเยี่ยมเยียนแปลง และคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่นิยมเปลี่ยนบริษัทในการส่งเสริม และนิยมทำการปลูกมันฝรั่งแบบมีพันธสัญญา ซึ่งเกษตรกรจะปฏิบัติตามสัญญาที่บริษัทกำหนดไว้ ปัญหาด้านการผลิตที่สำคัญคือ พื้นที่ปลูกมันฝรั่งเป็นพื้นที่เก่า มักจะประสบปัญหาเกี่ยวกับโรคและแมลงรบกวน ขาดเทคโนโลยีในการผลิต และการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ปัญหาการกำหนดราคาขั้นต่ำของบริษัท และปัญหาการตรวจเยี่ยมแปลงเกษตรกรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของบริษัท

ภาคสรุป (Overview)

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่ปลูกมันฝรั่งมากเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ ในอดีตมีผู้นำเข้ามาจากต่างประเทศอย่างไม่จำกัด จึงทำให้ผลผลิตมันฝรั่งมีมากเกินไปความต้องการของตลาด ส่งผลให้ราคามันฝรั่งตกต่ำจนเกษตรกรขาดทุน กระทรวงพาณิชย์จึงได้ประกาศเรื่องกำหนดการจัดระเบียบการนำเข้ามาในราชอาณาจักร โดยอนุญาตให้นำเข้าเฉพาะมันฝรั่งที่ใช้เป็นพันธุ์เท่านั้น ซึ่งจากข้อกำหนดดังกล่าวทำให้มันฝรั่งเป็นพืชควบคุมตามกฎหมาย การสั่งห้ามนำเข้าจากต่างประเทศเข้ามาปลูกจะต้องขออนุญาตจากทางราชการ และทางราชการเป็นผู้นำเข้าตามจำนวนที่ได้รับโควตา ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่จึงได้รวบรวมสมาชิก เข้าขอจดทะเบียนเป็น สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งจังหวัดเชียงใหม่ จำกัด ซึ่งในการส่งเสริมของสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด มีทั้งการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งแบบบริโภคนิยมและการส่งเสริมแบบครบวงจร เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกและยกระดับฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น

จากการตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง แนวความคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ ทฤษฎีลำดับขั้นแห่งความต้องการ ทฤษฎีการเสริมแรง ทฤษฎีความคาดหวัง ทฤษฎีการจูงใจด้วยเงิน องค์ประกอบ ประเภท และชนิดของแรงจูงใจ ได้แสดงให้เห็นว่ามนุษย์โดยทั่วไปไม่ว่าจะเป็นวัยใดหรืออยู่ในวัฒนธรรมใดก็ตามต่างก็จะมีกระบวนการของพฤติกรรมที่มีลักษณะเหมือนกัน ซึ่งพฤติกรรมของมนุษย์จะเป็นไปโดยมีข้อสมมติฐาน 3 ประการที่สัมพันธ์กันอยู่ คือ ประการแรก การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมจะเกิดขึ้นได้ก็โดยที่ต้องมีสาเหตุทำให้เกิด (behavior is caused) อันได้แก่ ความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองที่เกิดขึ้นในตัวคน (interstate of need or tension) หรือแรงจูงใจหรือความอยากได้ (motive) นั่นเอง ประการที่สอง พฤติกรรมจะเกิดขึ้นได้ต้องมีแรงกระตุ้นสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากระตุ้นทำให้เกิด (behavior is motivated) กล่าวคือ ความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองจะกลายเป็นตัวกระตุ้นที่มีอิทธิพลทำให้ต้องมีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมและประการสุดท้าย พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะเป็นไปโดยมีจุดมุ่งหมายหรือหวังจะได้ผลตอบแทนอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนั้น ความต้องการจะเป็นตัวชักนำ (guide) ให้เกิดแรงผลักดันหรือเหตุจูงใจให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมที่ต้องไปหาสิ่งต่างๆ เพื่อตอบสนองเป้าหมาย

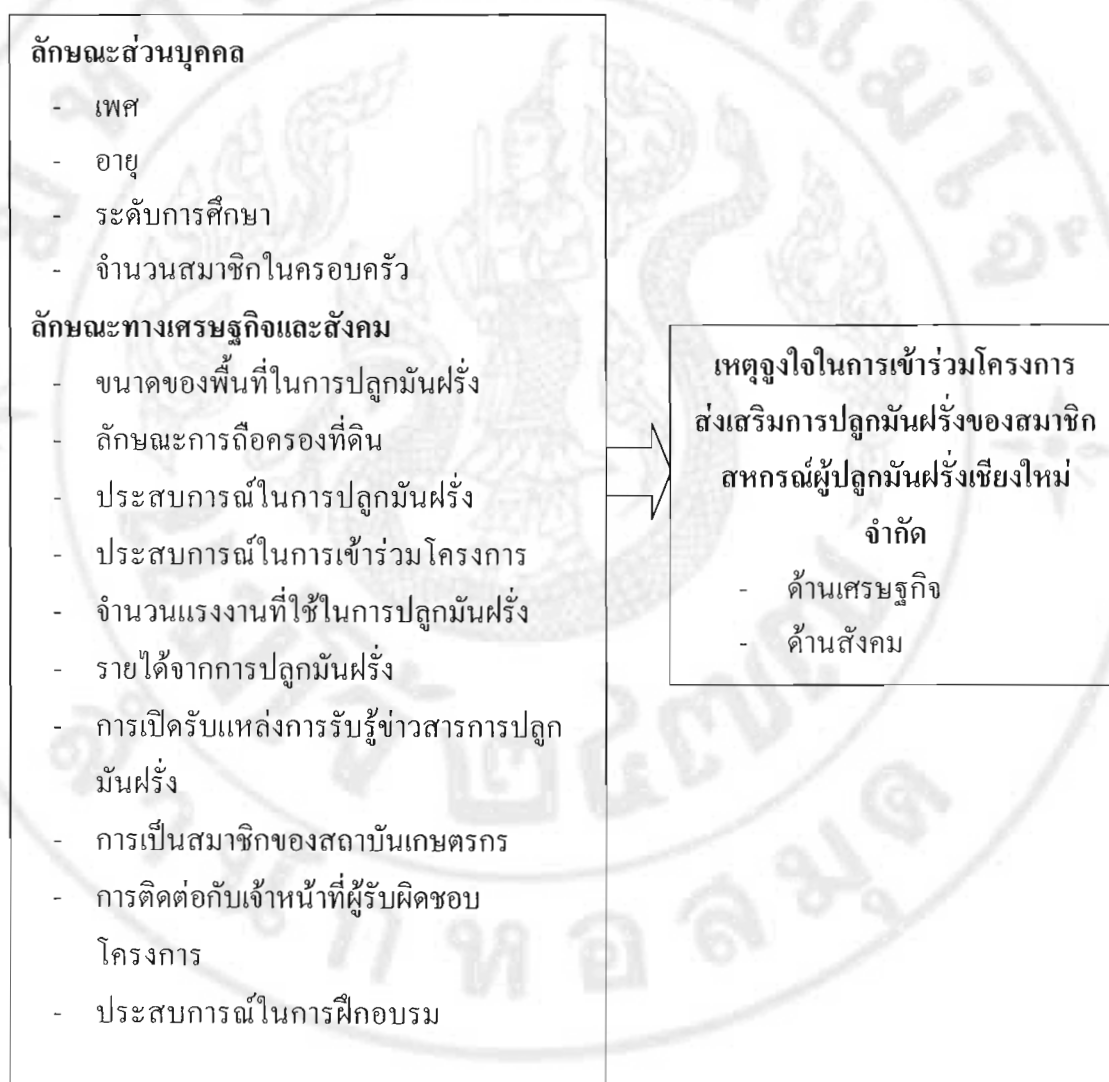
เหตุจูงใจบางอย่างเกิดจากภูมิกาวะ และการเปลี่ยนแปลงภายในร่างกาย ซึ่งเป็นธรรมชาติของบุคคลที่พยายามควบคุมสภาวะภายในร่างกายให้อยู่ในสภาพปกติ แต่ส่วนใหญ่ เหตุจูงใจได้มาจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่บุคคลได้รับและเป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งแต่ละสังคมย่อมแตกต่างกันออกไปตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของสังคมคน นักจิตวิทยาบางคน

ยังมีความเห็นว่ามนุษย์นั้นมีความต้องการไม่มีสิ้นสุด เช่น ความต้องการแข่งขัน การอยากรู้ การก้าวร้าว การกล้าเสี่ยง ความต้องการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ความต้องการที่รวมกลุ่มกับบุคคลอื่น ความต้องการความสำเร็จในชีวิตและความต้องการอำนาจ ความต้องการเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดเหตุจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมนำไปสู่เป้าหมาย ซึ่งเหตุจูงใจของบุคคลนั้น จะสะท้อนออกให้เห็นทั้งจากการตัดสินใจเลือกกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง และจากแรงกายแรงใจที่เขาทุ่มเทให้กับกิจกรรมนั้น โดยมีคุณค่าของเครื่องล่อใจ (incentive) หรือเป้าหมาย (goal) เป็นตัวควบคุมทิศทางของพลังและความตั้งใจกระตุ้นให้บุคคลมีการพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสม เพื่อบรรลุเป้าหมายนั้น

ดังนั้น ในการศึกษาเกี่ยวกับเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิก ภายใต้การดำเนินงานสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด จึงมุ่งศึกษาว่ามีเหตุจูงใจใดบ้างที่ผลักดันให้เกษตรกรเหล่านั้นเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง เพื่อที่จะสามารถระบุถึงประเภทของเหตุจูงใจที่ทำให้เกษตรกรสนใจมากที่สุดในการเข้าร่วมโครงการ

กรอบแนวความคิดในการวิจัย
(Conceptual Framework of the Research)

การวิจัยเรื่อง เหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง ของสมาชิก สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัดสามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 3 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

(RESEARCH METHODOLOGY)

การวิจัยเรื่อง เหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ได้มีการกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

(Locale of the Research)

สถานที่ดำเนินการวิจัยครั้งนี้ อยู่ในพื้นอำเภอสันทราย อำเภอแม่แตง และอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ เหตุผลที่เลือกดำเนินการวิจัยในสถานที่ดังกล่าวคือ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการปลูกมันฝรั่งและมีจำนวนสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด จำนวนมาก โดยมีจำนวนสมาชิก 3,092 ราย

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

(Population and Sampling Procedures)

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ที่อยู่ในพื้นอำเภอสันทราย อำเภอแม่แตง และอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ทั้งสิ้น 3,092 ราย และสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multistage random sampling) กำหนดขนาดของตัวอย่างเพื่อเป็นตัวแทนของประชากรที่ถูกต้อง ได้กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อน 0.05 โดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

$$n = \frac{3,092}{1+3,092(0.05)^2}$$

$$n = 354.18$$

$$\text{หรือประมาณ} = 354 \text{ ราย}$$

ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม 354 ราย เนื่องจากจำนวนสมาชิกในแต่ละอำเภอแตกต่างกัน จึงได้มีการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (ตารางที่ 5) โดยใช้สูตร

$$n_i = \frac{nN_i}{N}$$

เมื่อ n_i = จำนวนตัวอย่างที่สุ่มจากตัวอย่างในแต่ละอำเภอ
 n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
 N_i = จำนวนประชากรในแต่ละอำเภอ
 N = จำนวนประชากรทั้งหมด

ตารางที่ 5 จำนวนประชากรของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง

อำเภอ	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
สันทราย	1,528	175
แม่แตง	1,285	147
แม่ริม	279	32
รวม	3,092	354

เมื่อคำนวณแต่ละกลุ่มตัวอย่างได้แล้ว ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนประชากร จากรายชื่อของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด โดยวิธีการจับฉลาก

เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

(The Research Instrument)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ ใช้แบบสัมภาษณ์ ตามวัตถุประสงค์ และแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยอาศัยทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งดัดแปลงจากแบบสัมภาษณ์ที่มีผู้ศึกษาวิจัยอื่นๆ สร้างไว้แล้วให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกลุ่มประชากร หรือกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาวิจัยในครั้งนี้

แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เพื่อรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว สภาพการถือครองที่ดิน ขนาดพื้นที่ปลูกมันฝรั่ง แรงงานในครอบครัว การเป็นสมาชิกกลุ่ม การรับข่าวสารของเกษตรกร การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ และประสบการณ์ในการเข้าร่วมโครงการของเกษตรกร

ตอนที่ 2 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิก สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ซึ่งประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม

การทดสอบเครื่องมือ

(Pre-testing of Instrument)

1. การทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์จากแนวทางในการตรวจเอกสาร เพื่อจะรวบรวมข้อมูลต่างๆ ตามวัตถุประสงค์จากนั้นได้นำเสนอ ผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วยคณะกรรมการที่ปรึกษาในการวิจัยเพื่อตรวจสอบความชัดเจน และความเหมาะสมของข้อความ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2. การทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบกับกลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการในอำเภอไชยปราการ จำนวน 20 ราย เพื่อทดสอบความเข้าใจในเนื้อหา และเพิ่มเติมหรือแก้ไขแบบสอบถาม และนำผลการทดสอบวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟาของ Cronbach (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538) ซึ่งมีสูตร ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_x^2} \right]$$

α = สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n = จำนวนข้อ

S_i^2 = คะแนนความแปรปรวนของรายการแต่ละข้อ

S_x^2 = คะแนนความแปรปรวนของทั้งฉบับ

ผู้วิจัยได้ทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสัมภาษณ์ จำนวน 20 ราย ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับเหตุจูงใจมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.85 โดยมีรายละเอียดในแต่วางดังนี้

ด้านเหตุจูงใจด้านเศรษฐกิจ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.87 (7 ข้อ)

ด้านเหตุจูงใจด้านสังคม มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.80 (19 ข้อ)

การรวบรวมข้อมูล

(Data Collection)

วิธีการรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ได้มาจากการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ในภาคสนาม
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ได้มาจากสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด และข้อมูลของสำนักงานเกษตรจังหวัด ข้อมูลจากการรวบรวมเอกสารทางวิชาการและรายงานต่างๆ จากห้องสมุดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผลงานวิจัย ปัญหาพิเศษ วิทยานิพนธ์ ฯลฯ
3. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ แปลผล สรุปผล และรายงานผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

(Analysis of Data)

เมื่อใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ เรียบร้อยแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมแจกแจงและจัดหมวดหมู่ ใส่รหัสตัวเลขเข้าตาราง แล้วนำไปวิเคราะห์คำนวณด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย ซึ่งใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้ คือ

1. ค่าร้อยละ (percentage) เพื่อแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมาใช้อภิปรายในการจัดลำดับชั้น ลักษณะส่วนบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ของผู้ให้ข้อมูล

2. ค่ามัธยฐานเลขคณิต (arithmetic mean) ค่าพิสัย (range) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และวัดการกระจายของลักษณะส่วนบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม ของผู้ให้ข้อมูล

3. น้ำหนักคะแนนเฉลี่ย (weight mean score: WMS) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ระดับเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด และนำคะแนนแต่ละด้านมาคิดคำนวณหาค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย โดยใช้ระบบการให้คะแนน (scoring system) โดยกำหนดให้ผู้ให้ข้อมูลระบุเหตุจูงใจ 5 คำตอบ คือ “มากที่สุด” 5 คะแนน “มาก” 4 คะแนน “ปานกลาง” 3 คะแนน “น้อย” 2 คะแนน และ “น้อยที่สุด” 1 คะแนน

เมื่อได้ค่าคะแนนเฉลี่ยแล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ประเมินค่าคะแนนเฉลี่ยของเหตุจูงใจที่กำหนดเพื่อการแปลความหมายดังนี้

ช่วงค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับเหตุจูงใจ
3.68 – 5.00	มาก
2.34 – 3.67	ปานกลาง
1.00 – 2.33	น้อย

จากนั้น นำคะแนนเหตุจูงใจ ของแต่ละคนมาคิดคำนวณหาค่าน้ำหนัก ค่าคะแนนเฉลี่ย (weight mean score: WMS)

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

(Research Duration)

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาในการวิจัยทั้งสิ้น 16 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์
พ.ศ. 2550 – พฤษภาคม พ.ศ. 2551

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

(RESULTS AND DISCUSSION)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม และเพื่อศึกษาเหตุปัจจัยในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิก สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ในอำเภอสันทราย อำเภอแม่แตง และอำเภอแม่ริม จำนวน 354 ราย ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างแบบหลายขั้นตอน (multistage random sampling) ตามแบบของ Yamane การนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางข้อมูลประกอบคำบรรยายและวิจารณ์ผลการวิจัยในขอบเขตของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุปัจจัยในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิก สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด

ผลการศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ลักษณะส่วนบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์

ลักษณะส่วนบุคคล

เพศ

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบสามในสี่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 72.60) และประมาณหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 27.40) เป็นเพศหญิง (ตารางที่ 6) ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมไทยที่ส่วนใหญ่เพศชายจะเป็นผู้นำหรือหัวหน้าครอบครัว โดยเฉพาะในสังคมเกษตรกรรม ซึ่งในการเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพศชายซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวก็จะเป็นตัวแทนครอบครัวเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	257	72.60
หญิง	97	27.40
รวม	354	100.00

อายุ

ตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีอายุเฉลี่ยประมาณ 48 ปี โดยมีผู้ให้ข้อมูลที่อายุน้อยที่สุดคือ 31 ปี และผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุมากที่สุดคือ 62 ปี ($SD = 5.34$) โดยผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 57.92) มีอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาคือมีอายุมากกว่า 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.48 และอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี มีเพียงร้อยละ 9.60 เท่านั้น

แสดงว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคนขึ้นไป ซึ่งเป็นวัยทำงาน มีอาชีพที่ค่อนข้างแน่นอน รับผิดชอบต่อครอบครัว ประกอบกับมีพื้นฐานของการเรียนรู้ในกิจกรรมการเกษตรสะสมไว้เป็นจำนวนมาก รู้จักใช้เหตุผล มีความสำนึกที่ดี มีความสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดี และมีสติปัญญาอยู่ในช่วงพัฒนามากที่สุด

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
40 และน้อยกว่า	34	9.60
41 – 50	205	57.92
51 – 60	113	31.92
มากกว่า 60	2	0.56
รวม	354	100.00

$\bar{X} = 48.47$ $SD = 5.34$ $Min-Max = 31-62$

ระดับการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบสามในสี่ (ร้อยละ 73.45) จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาภาคบังคับ ในขณะที่ร้อยละ 21.75 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป มีเพียงร้อยละ 4.80 เท่านั้นที่ไม่ได้รับการศึกษา (ตารางที่ 8)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาปีที่ 4-7 เท่านั้น เนื่องจากระบบการศึกษาในอดีตมีการศึกษาภาคบังคับเพียงระดับประถมศึกษาปีที่ 4-7 และในสังคมการเกษตรทุกคนถือว่าอาชีพนั้นสำคัญต่อการมีกินมีใช้ มีรายได้เลี้ยงครอบครัว จึงไม่ใส่ใจกับการศึกษามากนัก ซึ่งเมื่อจบการศึกษาภาคบังคับแล้วก็ออกมาทำงานช่วยเหลือครอบครัว และในชนบทเกษตรนั้นมักห่างไกลจากความเจริญ ทำให้เกษตรกรในชนบทเกษตรมีการศึกษาต่ำ สำหรับผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาจะเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุมาก เนื่องจากในอดีตระบบการศึกษาอาจจะยังเข้าไปไม่ถึงในชนบท

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่จบการศึกษาภาคบังคับ	17	4.80
ประถมศึกษาภาคบังคับ	260	73.45
มัธยมศึกษาตอนต้น	29	8.19
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปว.ช.	42	11.86
อนุปริญญา/ปว.ศ.	3	0.85
ปริญญาตรี	3	0.85
รวม	354	100.00

จำนวนสมาชิกภายในครอบครัว

จากการศึกษาจำนวนสมาชิกภายในครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลนั้น พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีสมาชิกภายในครอบครัวเฉลี่ยประมาณ 4 คน ($SD = 1.20$) ผู้ให้ข้อมูลที่มีสมาชิกภายในครอบครัวน้อยที่สุดคือ 2 คน และผู้ให้ข้อมูลที่มีสมาชิกภายในครอบครัวมากที่สุดคือ 6 คน โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลมากกว่าสองในสาม (ร้อยละ 67.23) มีสมาชิกในครอบครัวระหว่าง 3-4 คน รองลงมาร้อยละ 24.58 มีสมาชิกในครอบครัวมากกว่า 4 คน และมีผู้ให้ข้อมูลเพียงร้อยละ 8.19 มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 2 คน (ตารางที่ 9)

สังเกตได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนขนาดเล็ก คือ มีสมาชิกครัวเรือนระหว่าง 3-4 คน ซึ่งอาจประกอบด้วยพ่อ แม่ และลูก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมเริ่มเปลี่ยนแปลงไป บุตรหลานเมื่อแต่งงานมีครอบครัวก็แยกตัวออกไป อาจไปอยู่ต่างหมู่บ้าน หรือทำงานในเมือง ครอบครัวขนาดใหญ่ที่เคยเห็นในอดีตจึงเริ่มมีให้เห็นน้อยลง

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

จำนวนสมาชิกในครอบครัว (คน)	จำนวน	ร้อยละ
2	29	8.19
3	109	30.79
4	129	36.44
5	55	15.54
มากกว่า 5	32	9.04
รวม	354	100.00
$\bar{X} = 3.91$ $SD = 1.20$ $Min-Max = 2-9$		

ลักษณะเศรษฐกิจและสังคม

ขนาดของพื้นที่ในการปลูกมันฝรั่ง

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีขนาดของพื้นที่ในการปลูกมันฝรั่งเฉลี่ย 3.84 ไร่ มีขนาดของพื้นที่ในการปลูกมันฝรั่งต่ำสุด 2 ไร่ และมีขนาดของพื้นที่ในการปลูกมันฝรั่งสูงสุด 10 ไร่ ($SD = 1.30$) โดยผู้ให้ข้อมูลประมาณสามในสี่ (ร้อยละ 75.99) มีพื้นที่ปลูกมันฝรั่งระหว่าง 3-5 ไร่ รองลงมาร้อยละ 15.25 มีพื้นที่ปลูกมันฝรั่งจำนวน 2 ไร่ และมีผู้ให้ข้อมูลเพียงร้อยละ 8.76 เท่านั้น ที่มีพื้นที่ปลูกมันฝรั่งมากกว่า 5 ไร่ (ตารางที่ 10) จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลใช้พื้นที่ที่ตนเองมีอยู่ปลูกมันฝรั่งทั้งหมด ซึ่งจะเห็นได้จากขนาดของพื้นที่ในการปลูกมันฝรั่งและขนาดพื้นที่ถือครองมีจำนวนใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามขนาดของพื้นที่ในการปลูกมันฝรั่ง

ขนาดของพื้นที่ในการปลูกมันฝรั่ง (ไร่)	จำนวน	ร้อยละ
2	54	15.25
3	107	30.23
4	78	22.03
5	84	23.73
มากกว่า 5	31	8.76
รวม	354	100.00
$\bar{X} = 3.84$ $SD = 1.30$ $Min-Max = 2-10$		

ลักษณะการถือครองที่ดิน

ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 90.68) มีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง รองลงมา ร้อยละ 36.72 มีลักษณะการถือครองที่ดินโดยการเช่า และอีกร้อยละ 1.41 มีลักษณะการถือครองที่ดินโดยผู้อื่นให้ทำฟรี (ตารางที่ 11)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดมีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง ทั้งนี้เนื่องมาจากเป็นพื้นที่ของบรรพบุรุษที่แบ่งให้ทำกิน ในส่วนของผู้อื่นให้เปล่าจะเป็นที่ดินของญาติพี่น้องมอบให้แต่ยังไม่มีการโอนกรรมสิทธิ์

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามลักษณะการถือครองที่ดิน

(n = 354)

ลักษณะการถือครองที่ดิน	จำนวน	ร้อยละ
ของตนเอง	321	90.68
เช่า	130	36.72
ผู้อื่นให้ทำฟรี	5	1.41

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จำนวนพื้นที่ถือครอง

ผู้ให้ข้อมูลที่มีจำนวนพื้นที่ถือครองเฉลี่ยประมาณ 4 ไร่ มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 1.45 ผู้ให้ข้อมูลที่มีจำนวนพื้นที่ถือครองน้อยที่สุดคือ 2 ไร่ และผู้ให้ข้อมูลที่มีจำนวนพื้นที่ถือครองมากที่สุดคือ 12 ไร่ โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 51.41) มีจำนวนพื้นที่ถือครองระหว่าง 3-4 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 30.23 มีจำนวนพื้นที่ถือครองระหว่าง 5-6 ไร่ ร้อยละ 14.69 มีจำนวนพื้นที่ถือครองจำนวน 1-2 ไร่ และอีกร้อยละ 3.67 มีจำนวนพื้นที่ถือครองมากกว่า 6 ไร่ (ตารางที่ 12)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีจำนวนพื้นที่ถือครองจำนวน 3-4 ไร่ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเป็นพื้นที่ของบรรพบุรุษที่แบ่งให้เป็นที่อยู่อาศัย จึงทำให้มีพื้นที่ขนาดเล็ก

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามจำนวนพื้นที่ถือครอง

จำนวนพื้นที่ถือครอง (ไร่)	จำนวน	ร้อยละ
1-2	52	14.69
3-4	182	51.41
5-6	107	30.23
มากกว่า 6	13	3.67
รวม	354	100.00

$\bar{X} = 3.93$

$SD = 1.45$

Min-Max = 2-12

ประสบการณ์ในการปลูกมันฝรั่ง

ตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีประสบการณ์ในการปลูกมันฝรั่งเฉลี่ยประมาณ 16 ปี ($SD = 6.19$) โดยมีประสบการณ์ในการปลูกมันฝรั่งน้อยที่สุด 3 ปี และมากที่สุด 33 ปี โดยผู้ให้ข้อมูลเกือบสองในสาม (ร้อยละ 61.03) เคยมีประสบการณ์ในการปลูกมันฝรั่งระหว่าง 11-20 ปี รองลงมาร้อยละ 20.33 มีประสบการณ์ในการปลูกมันฝรั่งมากกว่า 20 ปี และร้อยละ 18.64 ประสบการณ์ในการปลูกมันฝรั่งระหว่าง 1-10 ปี

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปลูกมันฝรั่งเฉลี่ยประมาณ 16 ปี ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากหลังจากที่มีการก่อตั้งสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งจังหวัดเชียงใหม่ จำกัด เมื่อ พ.ศ. 2530 เกษตรกรเล็งเห็นว่าการปลูกมันฝรั่งน่าจะมีรายได้ที่ดีเนื่องจากมีสหกรณ์คอยรับซื้อและมีราคาที่แน่นอน

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามประสบการณ์ในการปลูกมันฝรั่ง

ประสบการณ์ในการปลูกมันฝรั่ง (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
1-5	14	3.95
6-10	52	14.69
11-15	151	42.67
16-20	65	18.36
21-25	33	9.32
26-30	33	9.32
มากกว่า 30	6	1.69
รวม	354	100.00
$\bar{X} = 16.13$ $SD = 6.19$ $Min-Max = 3-33$		

ประสบการณ์ในการเข้าร่วมโครงการปลูกมันฝรั่ง

ตารางที่ 14 แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมโครงการปลูกมันฝรั่งเฉลี่ยประมาณ 12 ปี ($SD = 3.47$) โดยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมโครงการปลูกมันฝรั่งน้อยที่สุด 1 ปี และมากที่สุด 20 ปี โดยผู้ให้ข้อมูลเกือบสองในสาม (ร้อยละ 60.73) มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมโครงการปลูกมันฝรั่งระหว่าง 11-15 ปี รองลงมาร้อยละ 30.23 มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมโครงการปลูกมันฝรั่งระหว่าง 6-10 ปี ร้อยละ 7.35 มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมโครงการปลูกมันฝรั่งระหว่าง 1-5 ปี และอีกร้อยละ 1.69 มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมโครงการปลูกมันฝรั่งมากกว่า 15 ปี แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลเข้าร่วมโครงการกับสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด มาเป็นระยะเวลามากกว่า 5 ปี ทั้งนี้เนื่องมาจากเป็นกลุ่มที่ปลูกมันฝรั่งมาเป็นระยะเวลานาน เมื่อมีการจัดตั้งสหกรณ์ก็เข้าร่วมโครงการเนื่องจากการได้รับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ จากสหกรณ์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของหัวพันธุ์มันฝรั่ง หรือปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ตลอดจนด้านการตลาด สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่เพิ่งเข้าร่วมโครงการปลูกมันฝรั่งจะเป็นผู้ให้ข้อมูลที่ปลูกพืชชนิดอื่นและประสบกับความล้มเหลว ตลอดจนผู้ให้ข้อมูลเห็นความสำเร็จของเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งคนอื่น ๆ จึงมีความสนใจเข้าร่วมโครงการปลูกมันฝรั่งด้วย

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามประสบการณ์ในเข้าร่วมโครงการปลูกมันฝรั่ง

ประสบการณ์ในการเข้าร่วมโครงการ (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
1-5	26	7.35
6-10	107	30.23
11-15	215	60.73
มากกว่า 15	6	1.69
รวม	354	100.00

$\bar{X} = 11.77$

SD = 3.47

Min-Max = 1-20

จำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกมันฝรั่ง

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.87) ใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลักในการปลูกมันฝรั่ง รองลงมาร้อยละ 92.37 ใช้แรงงานจ้างชั่วคราวเพิ่มเติม และร้อยละ 22.32 ใช้แรงงานจ้างประจำเพิ่มเติม

โดยผู้ให้ข้อมูลมีแรงงานที่ใช้ในการปลูกมันฝรั่งเฉลี่ยประมาณ 7 คน ต่ำสุด 2 คน และสูงสุด 15 คน โดยผู้ให้ข้อมูลเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 44.35) มีแรงงานที่ใช้ในการปลูกมันฝรั่งระหว่าง 4-6 คน รองลงมาร้อยละ 34.46 มีแรงงานที่ใช้ในการปลูกมันฝรั่งระหว่าง 7-9 คน ร้อยละ 14.12 มีจำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกมันฝรั่งระหว่าง 10-12 คน ร้อยละ 4.80 มีจำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกมันฝรั่งจำนวน 1-3 คน และร้อยละ 2.27 มีแรงงานที่ใช้ในการปลูกมันฝรั่งมากกว่า 12 คน (ตารางที่ 15)

สังเกตได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีแรงงานที่ใช้ในการปลูกมันฝรั่งระหว่าง 4-9 คน ทั้งนี้เป็นเพราะการปลูกมันฝรั่งต้องใช้แรงงานจำนวนมาก แต่ปัจจุบันครัวเรือนเกษตรกรมีขนาดลดลง บางครั้งจำนวนแรงงานในครัวเรือนอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการจ้างแรงงานเพิ่มเติม

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามจำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกมันฝรั่ง

จำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกมันฝรั่ง (คน)	จำนวน	ร้อยละ
แรงงานในครอบครัวเป็นหลัก	350	98.87
แรงงานจ้างชั่วคราวเพิ่มเติม	327	92.37
แรงงานจ้างประจำเพิ่มเติม	79	22.32
1-3	17	4.80
4-6	157	44.35
7-9	122	34.46
10-12	50	14.12
มากกว่า 12	8	2.27
$\bar{X} = 6.98$ $SD = 2.98$ $Min-Max = 2-15$		
รวม	354	100.00

รายได้จากการปลูกมันฝรั่ง

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้จากการปลูกมันฝรั่งเฉลี่ย 106,870.30 บาทต่อปี ($SD = 38,943.15$) ผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้จากการปลูกมันฝรั่งน้อยที่สุดคือ 10,800 บาทต่อปี และมากที่สุดคือ 283,000 บาทต่อปี โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลมากกว่าสี่ในห้า (ร้อยละ 87.29) มีรายได้จากการปลูกมันฝรั่งระหว่าง 50,000-150,000 บาทต่อปี รองลงมาร้อยละ 12.15 มีรายได้จากการปลูกมันฝรั่งมากกว่า 150,000 บาทต่อปี และผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 0.56 มีรายได้จากการปลูกมันฝรั่งต่ำกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทต่อปี (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามรายได้จากการปลูกมันฝรั่ง

รายได้จากการปลูกมันฝรั่ง (บาท/ปี)	จำนวน	ร้อยละ
50,000 และน้อยกว่า	2	0.56
50,001-100,000	164	46.33
100,001-150,000	145	40.96
มากกว่า 150,000	43	12.15
รวม	354	100.00

$\bar{X} = 106,870.30$

$SD = 38,943.15$

Min-Max = 10,800-283,000

รายได้จากการปลูกพืชอื่นๆ หรือเลี้ยงสัตว์

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลประมาณสี่ในห้า (ร้อยละ 81.36) มีรายได้จากการปลูกพืชอื่นๆ หรือเลี้ยงสัตว์ และร้อยละ 18.64 ไม่มีรายได้จากการปลูกพืชอื่นๆ หรือเลี้ยงสัตว์ โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้จากการปลูกพืชอื่นๆ หรือเลี้ยงสัตว์ จำนวน 288 รายนั้นมีรายได้จากการปลูกพืชอื่นๆ หรือเลี้ยงสัตว์ เฉลี่ย 19,642.88 บาทต่อปี ($SD = 18,867.35$) ผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้จากการปลูกพืชอื่นๆ หรือเลี้ยงสัตว์ น้อยที่สุดคือ 2,000 บาทต่อปี และมากที่สุดคือ 250,000 บาทต่อปี โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 53.47) ของผู้ที่มีรายได้อื่น มีรายได้จากการปลูกพืชอื่นๆ หรือเลี้ยงสัตว์ระหว่าง 10,001-20,000 บาทต่อปี รองลงมาร้อยละ 23.61 มีรายได้จากการปลูกพืชอื่นๆ หรือเลี้ยงสัตว์ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อปี และร้อยละ 22.92 มีรายได้จากการปลูกพืชอื่นๆ หรือเลี้ยงสัตว์มากกว่า 20,000 บาทต่อปี (ตารางที่ 17)

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีรายได้จากการปลูกพืชอื่นๆ หรือเลี้ยงสัตว์ในอัตราที่สูงและต่ำแตกต่างกันมาก ซึ่งพิจารณาได้จากค่า SD ซึ่งมีค่าใกล้เคียงค่าเฉลี่ย ทั้งนี้เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนพื้นที่ปลูกที่แตกต่างกันนั่นเอง

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามรายได้จากการปลูกพืชอื่น ๆ หรือเลี้ยงสัตว์

รายได้จากการปลูกพืชอื่น ๆ หรือเลี้ยงสัตว์ (บาท/ปี)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี	66	18.64
มี	288	81.36
10,000 และน้อยกว่า	68	23.61
10,001-15,000	98	34.03
15,001-20,000	56	19.44
20,001-25,000	21	7.29
25,001-30,000	19	6.60
มากกว่า 30,000	26	9.03
$\bar{X} = 19,642.88$	$SD = 18,867.35$	Min-Max = 2,000-250,000
รวม	354	100.00

การเปิดรับแหล่งการเรียนรู้ข่าวสารการปลูกมันฝรั่ง

ผู้ให้ข้อมูลเกือบสามในสี่ (ร้อยละ 72.03) เปิดรับแหล่งการเรียนรู้ข่าวสารการปลูกมันฝรั่งจากเอกสารเผยแพร่ทางการเกษตร รองลงมาร้อยละ 63.28 เปิดรับแหล่งการเรียนรู้ข่าวสารการปลูกมันฝรั่งจากวิทยุ ร้อยละ 50.85 เปิดรับแหล่งการเรียนรู้ข่าวสารการปลูกมันฝรั่งจากวารสาร/นิตยสารเกี่ยวกับการเกษตร ร้อยละ 39.83 เปิดรับแหล่งการเรียนรู้ข่าวสารการปลูกมันฝรั่งจากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 31.92 เปิดรับแหล่งการเรียนรู้ข่าวสารการปลูกมันฝรั่งจากสื่อโทรทัศน์ และร้อยละ 0.28 เปิดรับแหล่งการเรียนรู้ข่าวสารการปลูกมันฝรั่งจากสื่ออื่น ๆ เช่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ตารางที่ 18)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เปิดรับแหล่งการเรียนรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่งจากวารสาร/นิตยสารเกี่ยวกับการเกษตรมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากเอกสารเผยแพร่ทางการเกษตร สามารถเปิดรับได้ง่าย โดยเฉพาะในเวลาว่างก็สามารถอ่านได้

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามการเปิดรับแหล่งการรับรู้ข่าวสารการปลูกมันฝรั่ง
(n = 354)

การเปิดรับแหล่งการรับรู้ข่าวสารการปลูกมันฝรั่ง	จำนวน	ร้อยละ
เอกสารเผยแพร่ทางการเกษตร	255	72.03
วิทยุ	224	63.28
วารสาร/นิตยสารเกี่ยวกับการเกษตร	180	50.85
เพื่อนบ้าน	141	39.83
โทรทัศน์	113	31.92
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	1	0.28

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

การเป็นสมาชิกของสถาบันเกษตรกรอื่น

ผลการศึกษาพบว่า นอกจากเป็นสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชิงใหม่ จำกัด แล้ว ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 96.05) เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตรอื่นๆ รองลงมาร้อยละ 79.38 เป็นสมาชิกรถนาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 55.108 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 8.19 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และร้อยละ 0.28 ระบุว่าไม่พบสมาชิกสถาบันหรือกลุ่มด้านการเกษตรอื่น ๆ ตามลำดับ (ตารางที่ 19)

แสดงให้เห็นว่ายังมีเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร และรถนาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งเป็นองค์กรเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในด้านการลงทุน และสนับสนุนกิจกรรมการผลิต เพื่อที่จะไม่ต้องพึ่งพาเอกชนหรือระบบเศรษฐกิจ

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามการเป็นสมาชิกของสถาบันเกษตรกรอื่น
(n = 354)

การเป็นสมาชิกของสถาบันเกษตรกรอื่น	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มสหกรณ์การเกษตรอื่นๆ	340	96.05
รถนาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	281	79.38
กลุ่มเกษตรกร	195	55.08
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	29	8.19
สถาบันหรือกลุ่มด้านการเกษตรอื่น ๆ	1	0.28

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการฯ นั้นพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 52.54) เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการฯ และร้อยละ 47.46 ที่ไม่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการฯ ในฤดูกาลที่ผ่านมา โดยผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดของผู้ที่เคยติดต่อกับผู้รับผิดชอบโครงการ (ร้อยละ 89.78) ระบุว่าในฤดูกาลที่ผ่านมาเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการฯ จำนวน 1 ครั้งต่อฤดูกาล ในขณะที่ร้อยละ 9.68 มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 2 ครั้งต่อฤดูกาล และอีกร้อยละ 0.54 มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 3 ครั้งต่อฤดูกาล (ตารางที่ 20)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ามีผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่งเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการฯ ในฤดูกาลที่ผ่านมา โดยในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการฯ จะเป็นการติดต่อเกี่ยวกับการวางแผนการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตเท่านั้น สำหรับในส่วนผู้ให้ข้อมูลที่ไม่ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่โครงการฯ ในฤดูกาลที่ผ่านมาเนื่องจากจะส่งตัวแทนหรือหัวหน้ากลุ่มไปประสานงานกับเจ้าหน้าที่โครงการฯ แทน แต่อย่างไรก็ตามหากมีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่งผู้ให้ข้อมูลจะเข้าร่วมฝึกอบรมอย่างน้อย 1 ครั้งต่อปี

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับการวางแผนการผลิตและการจำหน่ายผลผลิต

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับการวางแผนการผลิตและการจำหน่ายผลผลิต (ครั้ง/ฤดูกาล)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	168	47.46
เคย	186	52.54
1	167	89.78
2	18	9.68
3	1	0.54
รวม	354	100.00

ประสบการณ์ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่ง

ตารางที่ 21 แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนครั้งที่เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่งเฉลี่ย 1.30 ครั้งต่อปี (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52) ผู้ให้ข้อมูลที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมน้อยที่สุดคือ 1 ครั้งต่อปี และมากที่สุดคือ 4 ครั้งต่อปี โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบสามในสี่ (ร้อยละ 72.88) เคยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่ง 1 ครั้งต่อปี รองลงมาร้อยละ 24.86 ระบุว่า

เคยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่ง 2 ครั้งต่อปี และร้อยละ 2.26 ระบุว่าเคยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่งมากกว่า 2 ครั้งต่อปี

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่ง ในรอบปีที่ผ่านมาเฉลี่ยประมาณ 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เข้าโครงการฯ มานาน และการฝึกอบรมส่วนใหญ่จะเป็นการอบรมประจำปีของสหกรณ์

ตารางที่ 21 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่ง

การฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่ง (ครั้ง/ปี)	จำนวน	ร้อยละ
1	258	72.88
2	88	24.86
3	7	1.98
4	1	0.28
รวม	354	100.00
X = 1.30 SD = 0.52 Min-Max = 1-4		

ประสบการณ์ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเกษตรด้านอื่น ๆ

ตารางที่ 22 แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 54.52) มีจำนวนครั้งที่เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเกษตรด้านอื่น ๆ จำนวน 1 ครั้งต่อปี รองลงมาร้อยละ 14.69 ระบุว่าเคยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเกษตรด้านอื่น ๆ จำนวน 2-3 ครั้งต่อปี โดยมีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 109 ราย (ร้อยละ 30.79) ที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเกษตรด้านอื่น ๆ เลย

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเกษตรด้านอื่น ๆ

การฝึกอบรมเกี่ยวกับการเกษตรด้านอื่น ๆ (ครั้ง/ปี)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	109	30.79
1	193	54.52
2	40	11.30
3	12	3.39
รวม	354	100.00

**เหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง
ของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด**

เหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.02) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายได้ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีเหตุจูงใจในระดับมากทั้งในด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม (ค่าเฉลี่ย 4.03 และ 4.01 ตามลำดับ) (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 ระดับเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง

เหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริม การปลูกมันฝรั่ง	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับเหตุจูงใจ
ด้านเศรษฐกิจ	4.03	0.32	มาก
ด้านสังคม	4.01	0.27	มาก
รวม	4.02	0.30	มาก

ด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษาถึงเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ด้านเศรษฐกิจ รวม 10 ประเด็น (ตารางที่ 24) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งด้านเศรษฐกิจโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.03) โดยผู้ให้ข้อมูลมีเหตุจูงใจในระดับมากในประเด็น 1) สามารถลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันผวนของราคามันฝรั่ง เช่น มีการประกันราคาซื้อขายที่แน่นอน (ค่าเฉลี่ย 4.34) 2) ทำให้สามารถจำหน่ายมันฝรั่งได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.18) 3) ทำให้ได้รับหัวพันธุ์มันฝรั่งที่ดีมีคุณภาพมาใช้ในการปลูก (ค่าเฉลี่ย 4.12) 4) ทำให้ได้รับการสนับสนุนปัจจัยในการผลิตด้านต่าง ๆ จากสหกรณ์ในการปลูกมันฝรั่ง เช่น หัวพันธุ์ ปุ๋ย และสารเคมี เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 4.12) 5) ทำให้ได้รับสิทธิพิเศษจากการเข้าร่วมโครงการ เช่น การฝึกอบรม การไปดูงานต่างถิ่น (ค่าเฉลี่ย 4.07) 6) ทำให้สามารถผลิตมันฝรั่งได้ตรงตามความต้องการของตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.04) 7) ทำให้มีโอกาสนในการปรับปรุงฐานะของครอบครัวให้ดีขึ้นกว่าเดิม (ค่าเฉลี่ย 3.96) 8) การมีมีสัญญาที่รับซื้อที่แน่นอน (ค่าเฉลี่ย 3.90) 9) ทำให้สามารถขายมันฝรั่งได้ในราคาสูงกว่าเดิม (ค่าเฉลี่ย 3.82) และ 10) มีระบบการชำระเงินที่แน่นอน ตรงเวลา (ค่าเฉลี่ย 3.76) ตามลำดับ

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ด้านเศรษฐกิจในระดับมากเกี่ยวกับเรื่องสามารถลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันผวนของราคามันฝรั่ง สามารถจำหน่ายมันฝรั่งได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น ได้รับหัวพันธุ์มันฝรั่งที่ดีมีคุณภาพมาใช้ในการปลูก และได้รับการสนับสนุนปัจจัยในการผลิตด้านต่าง ๆ จากสหกรณ์ ทั้งนี้เนื่องมาจากสหกรณ์มีการประกันการรับซื้อที่แน่นอนในแต่ละปี ในการปลูกสหกรณ์จะเป็นผู้รับซื้อและเป็นผู้นำเข้าหัวพันธุ์มาจากต่างประเทศแล้วนำมาแจกจ่ายให้กับสมาชิก ซึ่งหัวพันธุ์ส่วนใหญ่เป็นหัวพันธุ์ที่ดีและมีคุณภาพ และผลประโยชน์อีกประการหนึ่งที่สมาชิกจะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการคือ การสนับสนุนปัจจัยในการผลิตด้านต่าง ๆ ในการปลูกมันฝรั่ง

สำหรับในประเด็นการได้รับหัวพันธุ์มันฝรั่งที่ดีมีคุณภาพมาใช้ในการปลูก การมีโอกาสนในการปรับปรุงฐานะของครอบครัวให้ดีขึ้นกว่าเดิมมีผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าระดับเหตุจูงใจระดับน้อย จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมผู้ให้ข้อมูลระบุว่าหัวพันธุ์ที่ได้รับมีอัตราการงอกน้อย สำหรับในส่วนของการยกฐานะของครอบครัวให้ดีขึ้นกว่าเดิมนั้น ไม่มีผลมากนักเนื่องจากปลูกจำนวนไม่มาก

ตารางที่ 24 จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ระดับเหตุฉุกเฉินในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัดด้านเศรษฐกิจ

ด้านเศรษฐกิจ	เหตุฉุกเฉิน				ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผลระดับเหตุฉุกเฉิน
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
ลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันผวนของราคามันฝรั่ง เช่น มีการประกันราคาซื้อขายที่แน่นอน	140 (39.55)	193 (54.52)	21 (5.93)	-	4.34	0.59	มาก
จำหน่ายมันฝรั่งได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น	99 (27.97)	220 (62.15)	34 (9.60)	1 (0.28)	4.18	0.60	มาก
ได้รับหัวพันธุ์มันฝรั่งที่ดีมีคุณภาพมาใช้ในการปลูก	97 (27.40)	205 (57.91)	49 (13.84)	3 (0.85)	4.12	0.66	มาก
ได้รับการสนับสนุนปัจจัยในการผลิตด้านต่างๆ จาก สหกรณ์ในการปลูกมันฝรั่ง เช่น หัวพันธุ์ ปุ๋ย และสารเคมี เป็นต้น	73 (20.62)	249 (70.34)	32 (9.04)	-	4.12	0.53	มาก
ได้รับสิทธิพิเศษจากการเข้าร่วมโครงการ เช่น การฝึกอบรม การไปดูงานต่างถิ่น	65 (18.36)	251 (70.9)	37 (10.45)	1 (0.28)	4.07	0.54	มาก

ตารางที่ 24 (ต่อ)

ด้านเศรษฐกิจ	เหตุฉุกเฉิน				ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผลระดับเหตุฉุกเฉิน
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
สามารถผลิตมันฝรั่งได้ตรงตามความต้องการตลาด	62 (17.51)	244 (68.93)	48 (13.56)	-	-	4.04 0.56	มาก
มีโอกาสในการปรับปรุงฐานะของครอบครัวให้ดีขึ้นกว่าเดิม	55 (15.54)	233 (65.82)	64 (18.08)	2 0.56)	-	3.96 0.60	มาก
มีสัญญาที่รับซื้อที่แน่นอน	47 (13.28)	223 (62.99)	84 (23.73)	-	-	3.90 0.60	มาก
สามารถขายมันฝรั่งได้ในราคาสูงกว่าเดิม	39 (11.02)	211 (59.60)	104 (29.38)	-	-	3.82 0.61	มาก
มีระบบการชำระเงินที่แน่นอน ตรงเวลา	37 (10.45)	195 (55.08)	122 (34.46)	-	-	3.76 0.63	มาก
รวม					4.03	0.32	มาก

หมายเหตุ: การแปลผลระดับเหตุฉุกเฉิน
 มีเหตุฉุกเฉินมาก ค่าเฉลี่ย 3.68-5.00
 มีเหตุฉุกเฉินน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00-2.33
 มีเหตุฉุกเฉินปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.34-3.67

ด้านสังคม

จากการศึกษาถึงเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ด้านสังคม รวม 19 ประเด็น (ตารางที่ 25) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งด้านสังคมโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.01) โดยผู้ให้ข้อมูลมีเหตุจูงใจในระดับมากในประเด็น 1) เพื่อได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนเกษตรกรในการฝึกอบรมเพื่อนำเสนอเรื่องการปลูกมันฝรั่ง (ค่าเฉลี่ย 4.07) 2) เพื่อได้รับการยอมรับจากเพื่อนเกษตรกรให้เป็นผู้ติดต่อประสานงานระหว่างสมาชิกกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.06) 3) การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติดูแลรักษา การป้องกันและกำจัดโรคและแมลงมันฝรั่ง (ค่าเฉลี่ย 4.05) 4) ทำให้ได้รับยกย่องให้เป็นเกษตรกรผู้ปลูกที่ได้ผลผลิตสูงและดีเด่น (ค่าเฉลี่ย 4.03) 5) การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรับปรุงวิธีการคัดเกรดผลผลิตได้ตรงกับความต้องการของโรงงาน (ค่าเฉลี่ย 4.02) 6) การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการวางแผนในการปลูก การเตรียมดิน ตลอดจนการเก็บเกี่ยวผลผลิตมันฝรั่ง (ค่าเฉลี่ย 4.02) 7) เพื่อได้พบปะสังสรรค์ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกันกับเพื่อนเกษตรกรที่ปลูกพืชชนิดอื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 4.02) 8) เพื่อได้พบปะพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่ของบริษัทเอกชน (ค่าเฉลี่ย 4.01) 9) เพื่อได้พบปะสังสรรค์ได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนเกษตรกรตลอดจนปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ เกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่ง (ค่าเฉลี่ย 4.01) 10) การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรับปรุงวิธีการปลูกให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.00) 11) ทำให้ได้รับโอกาสในการคัดเลือกให้เป็นหัวหน้ากลุ่มผู้ปลูกมันฝรั่ง (ค่าเฉลี่ย 4.00) 12) เพื่อเป็นพื้นฐานการเป็นผู้นำของสมาชิกในหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 4.00) 13) ทำให้มีโอกาสดำเนินกิจกรรมให้บุคคลภายนอกเข้าเยี่ยมชมกิจการของตนเอง (ค่าเฉลี่ย 4.00) 14) การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีเกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่ง (ค่าเฉลี่ย 3.99) 15) ทำให้ตนเองเป็นคนที่มีหน้ามีตา มีชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.99) 16) เพื่อมีโอกาสดำเนินการในความรู้ ความสามารถโดยให้คำปรึกษาและการแนะนำแก่เพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.99) 17) ทำให้มีโอกาสดำเนินการคัดเลือกเป็นเกษตรกรดีเด่นจากหน่วยงานต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.98) 18) การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรับปรุงวิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.97) และ 19) เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดกับผู้ปลูกมันฝรั่ง (ค่าเฉลี่ย 3.97) ตามลำดับ

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ด้านสังคม เกี่ยวกับเรื่องการได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนเกษตรกรในการฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการปลูก การปฏิบัติดูแลรักษา การป้องกันและกำจัดโรคและแมลง การวางแผนในการปลูก การเตรียมดิน ตลอดจนการเก็บเกี่ยวผลผลิตมันฝรั่ง การปรับปรุงวิธีการคัดเกรดผลผลิต ได้รับการยอมรับจาก

เพื่อนเกษตรกรให้เป็นผู้ติดต่อประสานงานระหว่างสมาชิกกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทั้งนี้ เนื่องมาจากการเข้าเป็นสมาชิกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นของรัฐบาลหรือเอกชนก็จะเข้ามาฝึกอบรมเกี่ยวกับการการปลูกมันฝรั่งให้กับสมาชิก เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ต่าง ๆ และให้เกษตรกรสามารถผลิตผลผลิตได้ตามปริมาณที่ต้องการ

สำหรับในประเด็นการได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดกับผู้ปลูกมันฝรั่ง การได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนเกษตรกรในการฝึกอบรมเพื่อเน้นหนักเรื่องการปลูกมันฝรั่ง การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการวางแผนในการปลูก การเตรียมดิน การปรับปรุงวิธีการปลูก และเกี่ยวกับเทคโนโลยีเกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่ง ตลอดจนการเก็บเกี่ยวผลผลิตมันฝรั่ง ได้พบปะสังสรรค์ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกันกับเพื่อนเกษตรกรที่ปลูกพืชชนิดอื่น ๆ ตลอดจนปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ เกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่ง มีผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าระดับเหตุจูงใจระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้ให้ข้อมูลมีกิจกรรมทางการเกษตรจำนวนมากทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับเกษตรกรคนอื่นๆ น้อย สำหรับในเรื่องของการได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนเกษตรกรในการฝึกอบรมนั้นส่วนใหญ่จะเป็นหัวหน้ากลุ่มเท่านั้นที่ได้รับการเป็นตัวแทนในการเข้ารับการฝึกอบรม

ตารางที่ 25 จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ระดับเหตุผลใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด
 ตำบล

ด้านสังคม	เหตุผลใจ				ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผลระดับ เหตุผลใจ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
ได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนเกษตรกรในการฝึกอบรมเพื่อนำเสนอเรื่องการปลูกมันฝรั่ง	61 (17.23)	259 (73.16)	31 (8.76)	3 (0.85)	-	4.07	0.54 มาก
ได้รับการยอมรับจากเพื่อนเกษตรกรให้เป็นผู้ติดต่อประสานงานระหว่างสมาชิกกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	69 (19.49)	239 (67.51)	46 (12.99)	-	-	4.06	0.57 มาก
การเกษตร							
การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติดูแลรักษา การป้องกันและกำจัดโรคและแมลงมันฝรั่ง	54 (15.25)	266 (75.14)	32 (9.04)	1 (0.28)	1 (0.28)	4.05	0.53 มาก
ทำให้ได้รับยกย่องให้เป็นเกษตรกรผู้ปลูกที่ได้ผลผลิตสูงและดีเด่น	49 (13.84)	265 (74.86)	40 (11.30)	-	-	4.03	0.50 มาก
การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรับปรุงวิธีการคิดเกรดผลผลิตได้ตรงกับความต้องการของโรงงาน	60 (16.95)	241 (68.08)	53 (14.97)	-	-	4.02	0.57 มาก

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ด้านสังคม	เหตุจูงใจ				ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผลระดับ เหตุจูงใจ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการวางแผนในการปลูก	48	268	35	3	-	4.02	0.52
การเตรียมดิน ตลอดจนการเก็บเกี่ยวผลผลิตมันฝรั่ง	(13.56)	(75.71)	(9.89)	(0.85)			มาก
ได้พบปะสังสรรค์ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่ง	52	258	42	2	-	4.02	0.54
กันและกันกับเพื่อนเกษตรกรที่ปลูกพืชชนิดอื่น ๆ	(14.69)	(72.88)	(11.86)	(0.56)			มาก
ได้พบปะพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและ	44	272	36	1	1	4.01	0.51
เจ้าหน้าที่ของบริษัทเอกชน	(12.43)	(76.84)	(10.17)	(0.28)	(0.28)		มาก
ได้พบปะสังสรรค์ได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อน	68	224	60	2	-	4.01	0.62
เกษตรกรตลอดจนปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ เกี่ยวกับ	(19.21)	(63.28)	(16.95)	(0.56)			มาก
การปลูกมันฝรั่ง							
การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรับปรุงวิธีการปลูกให้	47	262	43	2	-	4.00	0.53
ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น	(13.28)	(74.01)	(12.15)	(0.56)			มาก
ทำให้ได้รับโอกาสในการคัดเลือกให้เป็นหัวหน้ากลุ่มผู้	45	266	42	1	-	4.00	0.51
ปลูกมันฝรั่ง	(12.71)	(75.14)	(11.86)	(0.28)			มาก

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ด้านสังคม	เหตุจูงใจ			ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผลระดับ เหตุจูงใจ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
เพื่อเป็นพื้นฐานการเป็นผู้นำของสมาชิกในหมู่บ้าน	50 (14.12)	254 (71.75)	50 (14.12)	-	4.00	0.53 มาก
ทำให้มีโอกาสดำเนินกิจกรรมให้บุคคลภายนอกเข้า เยี่ยมชมกิจการของตนเอง	45 (12.71)	266 (75.14)	42 (11.86)	1 (0.28)	4.00	0.51 มาก
การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีเกี่ยวกับการ ปลูกมันฝรั่ง	43 (12.15)	267 (75.42)	42 (11.86)	2 (0.56)	3.99	0.51 มาก
ทำให้ตนเองเป็นคนที่มีหน้าที่ มีชื่อเสียง และเป็นที่ ยอมรับของคนในหมู่บ้าน	44 (12.43)	263 (74.29)	47 (13.28)	-	3.99	0.51 มาก
เพื่อมีโอกาสดังออกในความรู้ ความสามารถโดยให้ คำปรึกษาและการแนะนำแก่เพื่อนบ้าน	46 (12.99)	258 (72.88)	50 (14.12)	-	3.99	0.52 มาก
ทำให้มีโอกาสดำเนินการคัดเลือกเป็นเกษตรกรดีเด่นจาก หน่วยงานต่างๆ	41 (11.58)	267 (75.42)	45 (12.71)	1 (0.28)	3.98	0.51 มาก

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ด้านสังคม	เหตุฉุกเฉิน				ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผลระดับ เหตุฉุกเฉิน
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรับปรุงวิธีการเก็บ เกี่ยวผลผลิตที่มีคุณภาพ	41 (11.58)	262 (74.01)	50 (14.12)	1 (0.28)	-	3.97 0.52	มาก
ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างใกล้ชิดกับผู้ปลูกมันฝรั่ง	67 (18.93)	215 (60.73)	65 (18.36)	7 (1.98)	-	3.97 0.67	มาก
รวม					4.01	0.27	มาก

หมายเหตุ: การแปลผลระดับเหตุฉุกเฉิน
 มีเหตุฉุกเฉินมาก ค่าเฉลี่ย 3.68-5.00 มีเหตุฉุกเฉินปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.34-3.67
 มีเหตุฉุกเฉินน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00-2.33

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

(SUMMARY, IMPLICATIONS AND RECOMMENDATIONS)

สรุปผลการวิจัย

(Summary)

การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาถึงเหตุปัจจัยในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิก สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด เนื่องจากในปัจจุบันสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งจังหวัดเชียงใหม่ จำกัด มีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นทุกปี จึงต้องการทราบว่าทำไมเหตุปัจจัยใดบ้างที่ผลักดันให้เกษตรกรเหล่านั้นเข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกมันฝรั่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม และเพื่อศึกษาเหตุปัจจัยในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด โดยทำการศึกษาจากเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ในอำเภอสันทราย อำเภอแม่แตง และอำเภอแม่ริม จำนวน 354 ราย ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนจากจำนวนประชากร 3,092 ราย ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

ผลการศึกษาลักษณะส่วนบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบสามในสี่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ยประมาณ 48 ปี โดยมีอายุน้อยที่สุดคือ 31 ปี และมากที่สุดคือ 62 ปี เกือบสามในสี่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาภาคบังคับ มีสมาชิกภายในครอบครัวเฉลี่ยประมาณ 4 คน โดยมีสมาชิกภายในครอบครัวน้อยที่สุดคือ 2 คน และมากที่สุดคือ 6 คน มีขนาดของพื้นที่ในการปลูกมันฝรั่งเฉลี่ย 3.84 ไร่ โดยมีขนาดของพื้นที่ในการปลูกมันฝรั่งต่ำสุด 2 ไร่ และสูงสุด 10 ไร่ ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดมีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง โดยจำนวนพื้นที่ถือครองเฉลี่ยประมาณ 4 ไร่ มีจำนวนพื้นที่ถือครองน้อยที่สุดคือ 2 ไร่ และมากที่สุดคือ 12 ไร่ มีประสบการณ์ในการปลูกมันฝรั่งเฉลี่ยประมาณ 16 ปี โดยมีประสบการณ์ในการปลูกมันฝรั่งน้อยที่สุด 3 ปี และมากที่สุด 33 ปี โดยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมโครงการปลูกมันฝรั่งเฉลี่ยประมาณ 12 ปี มีประสบการณ์ในการเข้าร่วม

โครงการปลูกมันฝรั่งน้อยที่สุด 1 ปี และมากที่สุด 20 ปี มีแรงงานที่ใช้ในการปลูกมันฝรั่งเฉลี่ยประมาณ 7 คน ต่ำสุด 2 คน และสูงสุด 15 คน

ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้จากการปลูกมันฝรั่งเฉลี่ย 106,870.30 บาทต่อปี โดยมีรายได้จากการปลูกมันฝรั่งน้อยที่สุดคือ 10,800 บาทต่อปี และมากที่สุดคือ 283,000 บาทต่อปี และมีรายได้จากการปลูกพืชอื่นๆ หรือเลี้ยงสัตว์ เฉลี่ย 32,639.06 บาทต่อปี ผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้จากการปลูกพืชอื่นๆ หรือเลี้ยงสัตว์ น้อยที่สุดคือ 2,000 บาทต่อปี และมากที่สุดคือ 250,000 บาทต่อปี

ผู้ให้ข้อมูลเกือบสามในสี่ เปิดรับแหล่งการเรียนรู้ข่าวสารการปลูกมันฝรั่งจากเอกสารเผยแพร่ทางการเกษตร รองลงมาคือ วิทยุ และวารสาร/นิตยสารเกี่ยวกับการเกษตร นอกจากนี้สมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด แล้วผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดยังเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร และเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มากกว่าครึ่งหนึ่งเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการฯ และเกือบครึ่งหนึ่งของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดมีการติดต่อเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการฯ จำนวน 1 ครั้งต่อฤดูกาล และมีจำนวนครั้งที่เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่งเฉลี่ย 1.30 ครั้งต่อปี โดยเคยเข้ารับการฝึกอบรมน้อยที่สุดคือ 1 ครั้งต่อปี และมากที่สุดคือ 2 ครั้งต่อปี และเคยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเกษตรด้านอื่น ๆ จำนวน 1 ครั้งต่อปี

ผลการศึกษาเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง ของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งด้านเศรษฐกิจโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.03) โดยผู้ให้ข้อมูลมีเหตุจูงใจในระดับมากในประเด็น 1) สามารถลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันผวนของราคามันฝรั่ง เช่น มีการประกันราคาซื้อขายที่แน่นอน 2) ทำให้สามารถจำหน่ายมันฝรั่งได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น 3) ทำให้ได้รับหัวพันธุ์มันฝรั่งที่ดีมีคุณภาพมาใช้ในการปลูก 4) ทำให้ได้รับการสนับสนุนปัจจัยในการผลิตด้านต่าง ๆ จากสหกรณ์ในการปลูกมันฝรั่ง เช่น หัวพันธุ์ ปุ๋ย และสารเคมี เป็นต้น 5) ทำให้ได้รับสิทธิพิเศษจากการเข้าร่วมโครงการ เช่น การฝึกอบรม การไปดูงานต่างถิ่น 6) ทำให้สามารถผลิตมันฝรั่งได้ตรงตามความต้องการของตลาด 7) ทำให้มีโอกาสนในการปรับปรุงฐานะของครอบครัวให้ดีขึ้นกว่าเดิม 8) การมีสัญญาที่รับซื้อที่แน่นอน 9) ทำให้สามารถขายมันฝรั่งได้ในราคาสูงกว่าเดิม และ 10) มีระบบการชำระเงินที่แน่นอน ตรงเวลา (ค่าเฉลี่ย 3.76) ตามลำดับ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งด้านสังคมโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.01) โดยผู้ให้ข้อมูลมีเหตุจูงใจในระดับมากในประเด็น 1) เพื่อได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนเกษตรกรในการฝึกอบรมเพื่อเน้นหนักเรื่องการปลูกมันฝรั่ง

2) เพื่อได้รับการยอมรับจากเพื่อนเกษตรกรให้เป็นผู้ติดต่อประสานงานระหว่างสมาชิกกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 3) การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติดูแลรักษา การป้องกันและกำจัดโรคและแมลงมันฝรั่ง 4) ทำให้ได้รับยกย่องให้เป็นเกษตรกรผู้ปลูกที่ได้ผลผลิตสูงและดีเด่น 5) การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรับปรุงวิธีการคัดเกรดผลผลิตได้ตรงกับความต้องการของโรงงาน 6) การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการวางแผนในการปลูก การเตรียมดิน ตลอดจนการเก็บเกี่ยวผลผลิตมันฝรั่ง 7) เพื่อได้พบปะสังสรรค์ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกันกับเพื่อนเกษตรกรที่ปลูกพืชชนิดอื่น ๆ 8) เพื่อได้พบปะพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่ของบริษัทเอกชน 9) เพื่อได้พบปะสังสรรค์ได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนเกษตรกรตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่ง 10) การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรับปรุงวิธีการปลูกให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น 11) ทำให้ได้รับโอกาสในการคัดเลือกให้เป็นหัวหน้ากลุ่มผู้ปลูกมันฝรั่ง 12) เพื่อเป็นพื้นฐานการเป็นผู้นำของสมาชิกในหมู่บ้าน 13) ทำให้มีโอกาสดำเนินกิจกรรมให้บุคคลภายนอกเข้าเยี่ยมชมกิจการของตนเอง 14) การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีเกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่ง 15) ทำให้ตนเองเป็นคนที่มีหน้ามีตา มีชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้าน 16) เพื่อมีโอกาสดำเนินกิจกรรมในความรู้ ความสามารถโดยให้คำปรึกษาและการแนะนำแก่เพื่อนบ้าน 17) ทำให้มีโอกาสดำเนินการคัดเลือกเป็นเกษตรกรดีเด่นจากหน่วยงานต่าง ๆ 18) การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรับปรุงวิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีคุณภาพ และ 19) เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดกับผู้ปลูกมันฝรั่ง ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

(Implications)

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ได้นำเสนอตามประเด็นสำคัญ คือ ระดับเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ในด้านด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ดังนี้

1) สมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด มีเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งด้านเศรษฐกิจโดยรวมในระดับมาก โดยมีเหตุจูงใจในระดับมากเกี่ยวกับเรื่องสามารถลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันผวนของราคามันฝรั่ง สามารถจำหน่ายมันฝรั่งได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น ได้รับหัวพันธุ์มันฝรั่งที่ดีมีคุณภาพมาใช้ในการปลูก และได้รับการสนับสนุนปัจจัยในการผลิตด้านต่าง ๆ จากสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ซึ่งสอดคล้องกับ คณิต จิตรรักษา

(2536: 109) ได้ทำการศึกษาแรงจูงใจของสมาชิกในการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในจังหวัด เชียงใหม่ พบว่า ชนิดของแรงจูงใจที่สมาชิกกลุ่มเกษตรกร โน้มเอียง ไปมากที่สุด ทั้งก่อนสมัครเข้า เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร เมื่อแรกเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร และหลังจากเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรแล้วคือ แรงจูงใจใฝ่ผลประโยชน์ทางวัตถุ และชาติ เกตุแก้ว (2532: 68) ได้ทำการศึกษา โครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งแบบครบวงจร ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า โครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งแบบครบวงจร ทำให้เกิดเสถียรภาพแก่เกษตรกรในเรื่อง ของรายได้ที่แน่นอนเพิ่มมากขึ้น เพราะมีตลาดรองรับที่แน่นอน และลดการขาดแคลนเงินทุน ตลอดจนปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เพราะบริษัทเป็นผู้ลงทุนให้ ส่วนบริษัทก็ได้ผลผลิตเข้าป้อนโรงงาน เพียงพอ เพราะมีการทำสัญญาระหว่างเกษตรกรกับบริษัททำให้เกิดความแน่นอนในเรื่องของการ ผลิต ในขณะเดียวกัน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (ม.ป.ป.: 120) กล่าวว่า การทำงานของแต่ละคน ย่อมขึ้นอยู่กับมูลเหตุจูงใจที่เป็นแรงกระตุ้นให้แต่ละคนทำงาน ผลตอบแทนจากการทำงาน ได้แก่ ค่าจ้าง ค่าแรง เงินเดือน โบนัส ค่าสมนาคุณ ค่าตอบแทน รวมทั้งฐานะทางครอบครัว รายจ่ายของ ครอบครัวมีผลต่อการทำงาน

สำหรับในประเด็นการได้รับหัวพันธุ์มันฝรั่งที่ดีมีคุณภาพมาใช้ในการปลูก การมี โอกาสในการปรับปรุงฐานะของครอบครัวให้ดีขึ้นกว่าเดิมมีผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าระดับเหตุจูงใจระดับ น้อย จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมผู้ให้ข้อมูลระบุว่าหัวพันธุ์ที่ได้รับมีอัตราการงอกน้อย สำหรับในส่วน ของการยกฐานะของครอบครัวให้ดีขึ้นกว่าเดิมนั้น ไม่มีผลมากนักเนื่องจากปลูกจำนวนไม่มาก

2) สมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัดมีเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการ ส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งด้านสังคมโดยรวมในระดับมาก โดยมีเหตุจูงใจในระดับมากเกี่ยวกับเรื่องการ ได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนเกษตรกรในการฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการปลูก การปฏิบัติดูแลรักษา การป้องกันและกำจัดโรคและแมลง การวางแผนในการปลูก การเตรียมดิน ตลอดจนการเก็บเกี่ยวผลผลิตมันฝรั่ง การปรับปรุงวิธีการคัดเกรดผลผลิต ได้รับการยอมรับจาก เพื่อนเกษตรกรให้เป็นผู้ติดต่อประสานงานระหว่างสมาชิกกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สำหรับ ในประเด็นการได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดกับผู้ปลูกมันฝรั่ง การได้รับการคัดเลือกให้ เป็นตัวแทนเกษตรกรในการฝึกอบรมเพื่อนำหนักเรื่องการปลูกมันฝรั่ง การได้รับการฝึกอบรม เกี่ยวกับการวางแผนในการปลูก การเตรียมดิน การปรับปรุงวิธีการปลูก และเกี่ยวกับเทคโนโลยี เกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่ง ตลอดจนการเก็บเกี่ยวผลผลิตมันฝรั่ง ได้พบปะสังสรรค์ได้แลกเปลี่ยน ความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกันกับเพื่อนเกษตรกรที่ปลูกพืชชนิดอื่น ๆ ตลอดจนปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ เกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่ง มีผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าระดับเหตุจูงใจระดับน้อย ทั้งนี้เนื่อง มาจากผู้ให้ข้อมูลมีกิจกรรมทางการเกษตรจำนวนมากทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับ

เกษตรกรคนอื่นๆ น้อย สำหรับในเรื่องของการได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนเกษตรกรในการฝึกอบรมนั้นส่วนใหญ่จะเป็นหัวหน้ากลุ่มเท่านั้นที่ได้รับการเป็นตัวแทนในการเข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับบุญสม วราเอกศิริ (2539: 104) กล่าวว่า แรงจูงใจทางสังคม (social motives) ต้องการยอมรับนับถือจากคนอื่น ต้องการเป็นสมาชิกของกลุ่มหนึ่ง ต้องการพึ่งพาอาศัยคนอื่น ต้องการมีพวกพ้อง หรือมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ต้องการมีอำนาจ ต้องการปกป้องรักษาผู้อื่น และ พิศมัย วิบูลย์สวัสดิ์ (2527: 435) ที่กล่าวว่า ความต้องการมุ่งสัมพันธ์ของคนเรามีความสำคัญต่อจิตใจของบุคคล บุคคลอื่นก็มีความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมของคนเราช่วยตอบสนองความต้องการและความปรารถนาของเราได้ โดยเฉพาะเมื่อเรารู้สึกไม่สบายใจ วิตกกังวลจะมีแนวโน้มที่ต้องการเพื่อน ต้องการอยู่กับคนอื่นมากกว่าปกติ ดังนั้น ความต้องการมุ่งสัมพันธ์เกิดขึ้นเพราะได้รับรางวัลจากการสังสรรค์สัมพันธ์ (interaction) กับผู้อื่น ถ้าไม่มีผู้คน ไม่มีเพื่อนก็จะขาดผู้มาช่วยตอบสนองความต้องการ ในขณะเดียวกัน อุดม สำอางค์กุล (2524: 110) กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์เป็นพลังกระตุ้นให้ประกอบพฤติกรรมเกี่ยวกับการหาพวกพ้อง การเข้าร่วมกลุ่ม การหาที่พึ่งพิงกับบุคคลอื่น หรือการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น คนเรานั้นเมื่อสมความปรารถนาทำให้มีความสุข มีสุขภาพจิตที่ดี และซึ่งสอดคล้องกับ ไวรซ์ เจียมบรรจง (2522: 18) ได้กล่าวถึงความต้องการทางสังคมและระบุว่ามนุษย์มีความต้องการให้คนอื่นเห็นความสำคัญของตนเอง ต้องการเกียรติยศชื่อเสียง และความภาคภูมิใจในตนเอง และการที่จะมีชื่อเสียงได้นั้นจำเป็นต้องมีพื้นฐานทางการศึกษาเพื่อที่จะพัฒนาตนเอง สำหรับ Maslow (1970 อ้างใน สมยศ นาวิการ, 2536: 369) ได้อธิบายถึง ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง 2 แบบคือ 1) ต้องการความสำเร็จ อำนาจ และความสามารถ พวกเขาต้องการความรู้สึกว่า ได้บรรลุถึงบางสิ่งบางอย่างที่สำคัญ เมื่อพวกเขาปฏิบัติงานของพวกเขา และ 2) ความต้องการชื่อเสียงสถานภาพ ความสำคัญและการยกย่อง

ข้อเสนอแนะ

(Recommendations)

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลมีระดับเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมในระดับมาก ซึ่งสามารถนำไปเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง

สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขแผนงานโครงการส่งเสริมให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ผลผลิตตามเป้าหมาย จากผลการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรให้ความสนใจมากที่สุดในการเข้าร่วมโครงการในเกี่ยวกับทำให้สามารถลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันผวนของราคามันฝรั่ง สามารถจำหน่ายมันฝรั่งได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น ได้รับหัวพันธุ์มันฝรั่งที่ดีมีคุณภาพมาใช้ในการปลูก และได้รับการสนับสนุนปัจจัยในการผลิตด้านต่าง ๆ จากสหกรณ์ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องน่าจะใช้ประโยชน์จากเรื่องดังกล่าวไปกระตุ้นจิตใจให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการมีแรงจูงใจในการดำเนินงานกิจกรรมของโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และควรคำนึงถึงการสร้างความแตกต่างในเรื่องของผลผลิตที่จะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ

2. ด้านสังคม เกษตรกรให้ความสนใจด้านสังคมเกี่ยวกับเรื่อง การได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนเกษตรกรในการฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการปลูก การปฏิบัติดูแลรักษา การป้องกันและกำจัดโรคและแมลง การวางแผนในการปลูก การเตรียมดิน ตลอดจนการเก็บเกี่ยวผลผลิตมันฝรั่ง การปรับปรุงวิธีการคัดเกรดผลผลิต ได้รับการยอมรับจากเพื่อนเกษตรกรให้เป็นผู้ติดต่อประสานงานระหว่างสมาชิกกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ดังนั้นเจ้าหน้าที่โครงการควรให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการปลูกมันฝรั่งกับเกษตรกรให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านการปลูก การปฏิบัติดูแลรักษา การป้องกันและกำจัดโรคและแมลง การวางแผนในการปลูก การเตรียมดิน ตลอดจนการเก็บเกี่ยวผลผลิตมันฝรั่ง การปรับปรุงวิธีการคัดเกรดผลผลิต สหกรณ์ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเกษตรกรในการเข้าฝึกอบรม และให้โอกาสแก่เกษตรกรทุกคนในการคัดเลือกเป็นหัวหน้ากลุ่ม ซึ่งเป็นการสร้างความเท่าเทียมกันให้กับเกษตรกรทุกคน

3. จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่มีการติดต่อเจ้าหน้าที่โครงการ และมีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่งค่อนข้างน้อย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการควรจัดส่งเจ้าหน้าที่ของโครงการเข้าไปเยี่ยมเยือนเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการให้มากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะทำให้ทราบปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหเกษตรกรได้อย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ ตลอดจนควรมีการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ทั้งในเรื่องของการผลิตและการตลาดเกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่งให้กับเกษตรกรให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยเหตุูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาปรับปรุงหรือดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร ดังต่อไปนี้

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาถึงเหตุูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด การวิจัยในครั้งนี้มีข้อจำกัดอยู่มาก เช่น เป็นการศึกษาเฉพาะเหตุูงใจในการเข้าร่วมโครงการในด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมเท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาด้านอื่น ๆ เช่น การนำเทคโนโลยีต่าง ๆ ไปใช้ในการปลูกมันฝรั่ง โดยจะเป็นการศึกษาตั้งแต่กระบวนการผลิตไปจนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการตลาด เพื่อที่จะทราบถึงโครงสร้างของการผลิต และปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการตลาดของมันฝรั่งอย่างแท้จริง และสามารถนำข้อมูลไปในการวางแผนวางแผนผลิตและการตลาดได้อย่างถูกต้อง

2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด เพื่อที่จะทำให้ทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการฯ

บรรณานุกรม
(BIBLIOGRAPHY)

- กรมศุลกากร. 2545. การนำเข้าหัวพันธุ์มันฝรั่ง. กรุงเทพฯ: กรมศุลกากร, กระทรวงการคลัง.
- คณิต จิตรึกษา. 2536. แรงจูงใจของสมาชิกในการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในจังหวัด
เชียงใหม่. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- ชาติ เกตุแก้ว. 2532. การศึกษาโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งแบบครบวงจร ในอำเภอสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชูชัย สมितिไกร. 2538. จิตวิทยาการฝึกอบรมบุคลากร. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. 2522. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ดำรงศักดิ์ ชัยสนิท และประสาน หอมพล. 2538. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ: วังอักษร.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. 2527. การส่งเสริมการเกษตร: หลักการและวิธีการ. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
ส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ถวิล ธราโภชน และ ศรัณย์ ดำริสุข. 2540. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิทยวิสุทธิ์.
- ทรงพล ภูมิพัฒน์. 2538. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: เอส อาร์ พรินติ้ง.
- นำชัย ทนผล. 2529. การพัฒนาชุมชน: หลักวิธีและยุทธวิธี. เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร,
สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- นันทรัตน์ กังงา. 2534. ความต้องการแม่บ้านเกษตรกรในการเข้าเป็นสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรใน
จังหวัดตราด. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- บัณฑิต วาฤทธิ์. 2540. มันฝรั่ง. เชียงใหม่: ภาควิชาพืชสวน คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญสม วราเอกศิริ. 2539. ส่งเสริมการเกษตร: หลักและวิธีการ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. ม.ป.ป.. จิตวิทยาอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: สหมิตรออฟเซท.
- พวงเพชร วัชรอยู่. 2537. แรงจูงใจกับการทำงาน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนัก
ทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พจน์ วรรณ. 2526. จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- พิสมัย วิบูลสวัสดิ์. 2527. จิตวิทยาทั่วไป. เชียงใหม่: คณะวิชาครุศาสตร์, วิทยาลัยครูเชียงใหม่.
- พิสิทธิ์ สารวิจิตร. 2523. พุทธศาสตร์การสอนวิชาการพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพระดับอนุบาล
ถึงปริญญาเอก. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- มนูญ ดนะวัฒนา. 2539. จิตวิทยาพัฒนาชีวิต. กรุงเทพฯ: ชีรพงษ์การพิมพ์.

- ลักษณ์ สรวิวัฒน์. 2539. **จิตวิทยาเบื้องต้น**. มหาสารคาม: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไวยรัช เจียมบรรจง. 2522. **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาศาสตร์, วิทยาลัยครูพระนคร.
- สมเดช มุงเมือง. 2530. **ภาวะผู้นำในองค์กร**. เชียงราย: นิมิตรการพิมพ์.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2532. **ความหมายของแรงจูงใจ หน่วยที่ 4 เอกสารการสอนชุดจิตวิทยาทั่วไป**. นนทบุรี: สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมอ ฝอยทอง. 2541. **การส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งแบบมีสัญญาของเกษตรกรในอำเภอบพพระ จังหวัดตาก**. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สวนา พรพัฒน์กุล. 2522. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แสงรุ่งการพิมพ์.
- สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งจังหวัดเชียงใหม่ จำกัด. 2549ก. **โครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง**. เชียงใหม่: สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งจังหวัดเชียงใหม่ จำกัด.
- _____. 2549ข. **รายงานประจำปีรอบบัญชี 1 กรกฎาคม 2547 – 30 มิถุนายน 2548**. เชียงใหม่: สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งจังหวัดเชียงใหม่ จำกัด.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่. 2546. **รายงานผลการสำรวจเกษตรกรที่ปลูกมันฝรั่งในจังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2540. **แนวทางพัฒนามันฝรั่งในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 8 (2540-2544)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- _____. 2545. **รายงานการผลิตและการตลาดมันฝรั่งประจำปี 2545**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- _____. 2548. **รายงานการผลิตและการตลาดมันฝรั่งประจำปี 2547**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- _____. 2551. **รายงานการผลิตและการตลาดมันฝรั่งประจำปี 2549**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สุชา จันทน์เอม. 2539. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อุดม สำอองกุล. 2524. **จิตวิทยาสังคม**. เชียงใหม่: คณะวิทยาศาสตร์, วิทยาลัยครูเชียงใหม่.
- Atkinson, J. W. 1964. *An Introduction to Motivation*. New York: American Book-Van Nostrand-Reinhold. อ้างถึงใน สมยศ นาวิการ. 2536. **การบริหารการมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครการพิมพ์.

Berelson Bernard and Steiner Gary A.. 1959. Human Behavior. New York: Harcourt Brace & Word.

อ้างอิงใน เอ็ด สาระภูมิ. 2529. พฤติกรรมบุคคลในองค์การ. กรุงเทพฯ: รัชดา.

Freud Sigmund. 1912. A Note on the Unconscious in Psycho-Analysis. London: Hogarth Press.

อ้างอิงใน เดโซ สวณานนท์. 2518. จิตวิทยาสำหรับครู. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.

Maslow Abraham H. 1970. **Motivation and Personality.**(2nd ed) New York:Haeper & Row,

Publishers, Inc. อ้างอิงใน สมยศ นาวิการ. 2536. การบริหารการมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครการพิมพ์.

Skinner, B.F. 1969. Contingencies of Reinforcement. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall. อ้างอิง

ถึงใน ชูชัย สมितिไกร. 2538. จิตวิทยาการฝึกอบรมบุคลากร. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Vroom V H.. 1964. Work and motivation. New York: Wiley. อ้างอิงใน ชูชัย สมितिไกร. 2538.

จิตวิทยาการฝึกอบรมบุคลากร. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. และ สมยศ นาวิการ. 2536. การบริหารการมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครการพิมพ์.

Yamane, Taro. 1973. **Statistics: An Introductory Analysis.** Tokyo: Harper International Edition.

ภาคผนวก
(APPENDIX)

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง

เหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่ง

ของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด

คำชี้แจง การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด โดยข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ในการประกอบการทำปัญหาพิเศษของผู้วิจัยเท่านั้น

เลขที่แบบสัมภาษณ์

[][]

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....วันที่...../...../.....

บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของผู้ให้ข้อมูล

ก. ลักษณะส่วนบุคคล

1. เพศ

() 1.ชาย () 2.หญิง

2. ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษาชั้นสูงสุดที่ได้รับ

() 1.ไม่ได้รับการศึกษา () 2.ประถมศึกษาภาคบังคับปีที่ 4-7

() 3. มัธยมศึกษาตอนต้น () 4.มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปว.ช.

() 5.อนุปริญญา/ปว.ส. () 6.ปริญญาตรี

() 7.สูงกว่าปริญญาตรี () 8.อื่น ๆ ระบุ.....

4. จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน

ข. ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม

5. ขนาดของพื้นที่ในการปลูกมันฝรั่งทั้งหมดจำนวน.....ไร่

6. ลักษณะการถือครองที่ดิน

() ของตนเอง จำนวน.....ไร่

() เช่า จำนวน.....ไร่

() ผู้อื่นให้ทำประโยชน์ (ไม่คิดค่าเช่า) จำนวน.....ไร่

7. ประสบการณ์ในการปลูกมันฝรั่ง.....ปี

8. ประสบการณ์ในการเข้าร่วมโครงการ.....ปี
9. จำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูkmันฝรั่ง
- () 1. แรงงานในครอบครัว.....คน
- () 2. แรงงานจ้างประจำ.....คน
- () 3. แรงงานจ้างชั่วคราว.....คน
- รวม.....คน
10. รายได้จากการปลูkmันฝรั่งในปีที่ผ่านมา คิดเป็นเงิน.....บาท
- รายได้จากการปลูกพืชอื่น ๆ หรือเลี้ยงสัตว์ คิดเป็นเงิน.....บาท
11. การเปิดรับแหล่งการเรียนรู้ข่าวสารการปลูkmันฝรั่ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () วิทยุ () โทรทัศน์
- () วารสาร/นิตยสารเกี่ยวกับการเกษตร () เอกสารเผยแพร่ทางการเกษตร
- () เพื่อนบ้าน () อื่น ๆ ระบุ.....
12. ท่านเป็นสมาชิกของสถาบันเกษตรกรใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1.กลุ่มสหกรณ์การเกษตร () 2.กลุ่มเกษตรกร
- () 3.กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร () 4.ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์
- () 5.สถาบันหรือกลุ่มด้านการเกษตรอื่น ๆ ระบุ.....
- () 6. ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย
13. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ
- () ไม่เคย () เคย.....ครั้ง/ฤดูกาล
14. ประสบการณ์ในการฝึกอบรมในรอบปีที่ผ่านมา
- 14.1 ท่านเคยเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูkmันฝรั่งครั้ง/ปี
- 14.2 ท่านเคยเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับการเกษตรด้านอื่น ๆครั้ง/ปี
- รวมได้รับการฝึกอบรมครั้ง/ปี

ตอนที่ 2 เหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิก สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่ง เชียงใหม่ จำกัด

คำชี้แจง คำถามในตอนนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับเหตุจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งของสมาชิก สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัดโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับเหตุจูงใจของท่านมากที่สุด

มากที่สุด	เท่ากับ	5
มาก	เท่ากับ	4
ปานกลาง	เท่ากับ	3
น้อย	เท่ากับ	2
น้อยที่สุด	เท่ากับ	1

เหตุจูงใจ	ระดับจูงใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านเศรษฐกิจ					
1. ลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันผวนของราคามันฝรั่ง เช่น มีการประกันราคารับซื้อที่แน่นอน					
2. จำหน่ายมันฝรั่งได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น					
3. ได้รับหัวพันธุ์มันฝรั่งที่ดีมีคุณภาพมาใช้ในการปลูก					
4. ได้รับการสนับสนุนปัจจัยในการผลิตด้านต่าง ๆ จากสหกรณ์ในการปลูกมันฝรั่ง เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย และสารเคมี เป็นต้น					
5. ได้รับสิทธิพิเศษจากการเข้าร่วมโครงการ เช่น การฝึกอบรม การไปดูงานต่างถิ่น					
6. สามารถผลิตมันฝรั่งได้ตรงตามความต้องการของตลาด					
7. สามารถขายมันฝรั่งได้ในราคาสูงกว่าเดิม					

เหตุจูงใจ	ระดับจูงใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8. มีโอกาสในการปรับปรุงฐานะของครอบครัวให้ดีขึ้นกว่าเดิม					
9. มีสัญญาที่รับซื้อที่แน่นอน					
10. มีระบบการชำระเงินที่แน่นอน ตรงเวลา					
ด้านสังคม					
1. ได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนเกษตรกรในการฝึกอบรมเพื่อเน้นหนักเรื่องการปลูกมันฝรั่ง					
2. ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการวางแผนในการปลูก การเตรียมดิน ตลอดจนการเก็บเกี่ยวผลผลิตมันฝรั่ง					
3. ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีเกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่ง					
4. ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติดูแลรักษา การป้องกันและกำจัดโรคและแมลงมันฝรั่ง					
5. ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรับปรุงวิธีการปลูกให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น					
6. ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรับปรุงวิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีคุณภาพ					
7. ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรับปรุงวิธีการคัดเกรดผลผลิตได้ตรงกับความต้องการของโรงงาน					
8. ได้รับโอกาสในการคัดเลือกให้เป็นหัวหน้ากลุ่มผู้ปลูกมันฝรั่ง					

เหตุจูงใจ	ระดับจูงใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9. ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดกับผู้ปลูกมันฝรั่ง					
10. ได้พบปะสังสรรค์ได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนเกษตรกรตลอดจนปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ เกี่ยวกับการปลูกมันฝรั่ง					
11. ได้รับการยอมรับจากเพื่อนเกษตรกรให้เป็นผู้ติดต่อประสานงานระหว่างสมาชิกกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
12. ได้พบปะสังสรรค์ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกันกับเพื่อนเกษตรกรที่ปลูกพืชชนิดอื่น ๆ					
13. ได้พบปะพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่ของบริษัทเอกชน					
14. ทำให้ตนเองเป็นคนที่มีหน้ามีตา มีชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้าน					
15. ทำให้ได้รับยกย่องให้เป็นเกษตรกรผู้ปลูกที่ได้ผลผลิตสูงและดีเด่น					
16. เพื่อเป็นพื้นฐานการเป็นผู้นำของสมาชิกในหมู่บ้าน					
17. มีโอกาสแสดงออกในความรู้ ความสามารถ โดยให้คำปรึกษาและการแนะนำแก่เพื่อนบ้าน					
18. ทำให้มีโอกาสดำเนินการคัดเลือกเป็นเกษตรกรดีเด่นจากหน่วยงานต่าง ๆ					
19. มีโอกาสได้เผยแพร่กิจกรรมให้บุคคลภายนอก เข้าเยี่ยมชมกิจการของตนเอง					

ภาคผนวก ข

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล นายทวิศักดิ์ อินตะรักษา
วันเดือนปีเกิด 6 มิถุนายน 2502
ภูมิลำเนา จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2536 ปวท. วิทยาลัยเกษตรกรรม จังหวัดลำพูน
 พ.ศ.2546 ปริญญาตรี วท.บ. สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้
 จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการทำงาน ธุรกิจส่วนตัว